

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 999

10. LIPNJA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Prekogranična suradnja Hrvatska – Srbija

Temelj za nova partnerstva

SADRŽAJ

8

Topolje: Okrugli stol o položaju Hrvata u Srbiji, Mađarskoj i Crnoj Gori

Čuvamo leđa svakom Hrvatu izvan Hrvatske

10

U susret popisu stanovništva (III.)

Prostorni razmještaj Hrvata u Srbiji

12

Ivan Radić, gradonačelnik Osijeka

Najveći izazovi – demografija i gospodarstvo

24

Gastronomija vojvođanskih Hrvata

Peta šetnja CROZ kuhinje Vojvodine

31

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Redizajnirana i obogaćena internet-ska stranica ZKVH-a

34

Susret ministranata Subotičke biskupije

Zajedno oko Isusova stola

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Tko nam čuva leđa?

Susrela sam prošlog tjedna, kao sudionike *Festivala tista* u Topolju, članove Hrvatske samouprave iz Mohača. Sačuvali su stari hrvatski pokladni običaj *buše*, još uvijek izrađuju prepoznatljive pokladne drvene maske i čak su u to uključili i lijep broj djece, ali osim nekoliko starijih nitko od njih nije govorio hrvatski. I da se ne lažemo: da je manje sličnosti između srpskog i hrvatskog jezika tako bi bilo i kod nas.

Ali da se vratim na Mađare u Hrvatskoj. Prvi čovjek Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban** kaže da Mađarska ima korektan odnos prema svojim nacionalnim manjinama. A u taj korektan odnos ubraja se zastupnik u parlamentu, hrvatska samouprava, a samo onih lokalnih ima, vjerovali ili ne 116, ubraja se hrvatsko kazalište, muzej, škole i vrtići... Ali, usprkos svemu tome asimilacija jest najveći problem Hrvata u Mađarskoj.

U Crnoj Gori priča je malo drugačija. Kao problemi ističu se »bunjevački sindrom« koji je stigao i do Boke kotorske, pa se tamo više od 2.000 ljudi izjasnilo Bokeljima i Crnogorcima katolicima, i prešućivanje da je baština koja znatno pridonosi povijesnom i kulturnom naslijeđu Crne Gore dio višestoljetnog traga Hrvata na tim prostorima.

Kako je ovdje u Srbiji – znamo. I zato je ohrabrenje čuti da nam netko čuva leđa. To riječima i činjenjem pokazuje država Hrvatska. Spram Hrvata u Srbiji sve više.

Posljednja u nizu potpora jesu projekti prekogranične suradnje koji trebaju ne samo osigurati novac za neke od projekata Hrvata u Srbiji već ih i osnažiti da na budućim europskim projektima mogu ravnopravno sudjelovati čak i kada ih se pokušava zaobići, što je do sada bio slučaj u europskim projektima prekogranične suradnje između Srbije i Hrvatske, kada nije bilo baš puno prostora za pojedince ili udruge u projektnim idejama iz Srbije.

Ugovori po natječaju koje je Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU osmislilo za Hrvate u Srbiji mogli su biti potpisani i partnerima uručeni u nekom uredu. Umjesto toga to je učinjeno na javnom događaju. Uz medijsku pozornost hrvatskih novinara. Dan kasnije tu vijest prenijeli su i beogradski mediji.

Čulo se i ovdje. I to je puno.

Z. V.

Ispravljene formulacije podjele južnoslavenskih jezika u udžbenicima

»Srpski jezik spada u grupu južnoslavenskih – to je ono što je nesporno u udžbenicima srpskog jezika za osmi razred osnovne škole, nakon što je više nakladnika moralo izmijeniti svoja izdanja i izbaciti spornu formulaciju o podjeli južnoslavenskih jezika, koji je osmislio Odbor za standardizaciju srpskog jezika«, piše dnevni list *Danas*.

Danas podsjeća na pritužbu Hrvatskog nacionalnog vijeća koje je spomenutu formulaciju Odbora ocijenilo kao diskriminatornu nakon čega su pučki pravobranitelj i povjerenica za zaštitu ravnopravnosti pokrenuli postupak protiv Ministarstva prosvete i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (ZUOV). Epilog tog postupka je bila odluka Ministarstva da ZUOV uputi zahtjev nakladnicima da izmijene sporni dio sadržaja u vezi s podjelom južnoslavenskih jezika, točnije formulaciju kako u južnoslavenske jezike treba navesti bugarski, makedonski, slovenski i srpski jezik, a uz srpski napomenuti da »Hrvati, Bošnjaci i neki Crnogorci ovaj jezik nazivaju hrvatski, bosanski/bošnjački i crnogorski jezik«. Nakladnici su od ZUOV-a dobili smjernice da podjelu južnoslavenskih jezika narativno objasne, bez navođenja tablice ili liste i potom nova izdanja pošalju Ministarstvu i ZUOV-u na odobrenje. Uzimajući u obzir zaključke pučkog pravobranitelja i povjerenice za zaštitu ravnopravnosti u kojima se ističe da su povrijeđena prava nacionalnih manjina formulacijom o podjeli južnoslavenskih jezika koju je dao Odbor za standardizaciju srpskog jezika jer nije uzet u obzir Zakon o ratifikaciji Europske povelje o manjinskim jezicima, a nastojeći da ostanu u okviru Zakona o udžbenicima i Pravilnika o standardima kvalitete udžbenika po kojima se izričito traži da udžbenik bude usklađen s priznatim znanstvenim stanovištem u danoj oblasti, nakladnici su lekciju o podjeli juž-

noslavenskih jezika obradili na sljedeći način – Nakladnik *Novi Logos* je dao objašnjenje kako »srpski jezik pripada grupi južnoslavenskih jezika« ne ulazeći u to koji još jezici pripadaju ovoj grupi. Ovakva formulacija je točna sa znanstvenog stajališta, a u skladu je i s ishodima i ključnim temama u programu nastave i učenja gdje nije istaknuta podjela južnoslavenskih jezika – rekli su za *Danas* u ZUOV-u. Kako dodaju, o podjeli južnoslavenskih jezika se na razini preporuke govori u dijelu programa nastave i učenja koji se zove »Uputstvo za metodičko-didaktičko ostvarivanje programa«, pa su nakladnik *Eduka*, koji je bio imenovan u postupku koji su vodili pučki pravobranitelj i povjerenica, ali i izdavači *Bigz* i *Gerundijum* ovu temu objasnili u udžbeniku na sljedeći način: »Srpski jezik pripada grupi južnoslavenskih jezika. Sve do raspada zajedničke države SFR Jugoslavije, u njenim republikama Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, u službenoj upotrebi je bio zajednički jezik pod nazivom sprkohrvatski/hrvatskosrpski, zasnovan na istoj dijalekatskoj osnovi s dva izgovora (ijekavskim i ekavskim). *Danas* zakonodavstvo Republike Srbije priznaje hrvatski i bosanski/bošnjački jezik kao samostalne jezike, a crnogorski jezik je međunarodno priznat 2017. godine. Južnoslavenskoj grupi jezika također pripadaju i slovenski, makedonski i bugarski jezik, kao i prvi književni jezik svih Slovena, staroslovenski jezik«. Ostali nakladnici su također dobili preporuku da urade novo izdanje udžbenika na ovakav ili sličan način, ali njihovi zahtjevi za odobrenje novih izdanja nisu stigli. Nakladnici *Vulkan izdavaštvo* i *Klet* u svojim udžbenicima nisu imali spornu formulaciju Odbora za standardizaciju srpskog jezika, jer su odobreni prije nego što je ona stigla kao uputstvo Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja – navode u ZUOV-u.

Misa iz Monoštora na HRT-u

Na prvom programu Hrvatske radio televizije (HRT1) u nedjelju, 12. lipnja, bit će prenošena misa iz crkve sv. Petra i Pavla iz Monoštora. Program počinje u 9.50 sati s kratkom reportažom o crkvi, župi i mjestu, a od 10 sati slijedi izravni prijenos mise. Misu će služiti župnik vlč. **Dražen Dulić**, a pod misom pjevat će Ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* iz Monoštora.

Usvojena odluka o Hrvatskom školskom centru u Skupštini APV

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine je na svojoj današnjoj sjednici usvojila, s 91 glasom za i 4 protiv, odluku kojom se na prijedlog Hrvatskog nacionalnog vijeća, u odluku o broju i prostornom rasporedu javnih srednjih škola dodaje u podnaslovu Grad Subotica »obrazovno-odgojni centar«, to jest Hrvatski školski centar, kao »opći tip gimnazije«.

Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu AP Vojvodine*.

U obrazloženju se navodi kako je »analizom postojećeg stanja u pogledu obrazovanja učenika na hrvatskom jeziku kao materinjem i želje za unaprjeđenjem kvalitete obrazovanja u APV, utvrđen nedostatak odgovarajuće ustanove koja bi obuhvatila sve razine obrazovanja hrvatske nacionalne manjine na materinjem jeziku. Obrazovno-odgojni centar koji je predložen bila bi ustanova koja razvija intelektualne sposobnosti, njeguje kulturno i vjersko naslijeđe, upućuje na smisao vrijednosti, spre-

mnost za profesionalni život i život u zajednici hrvatske nacionalne manjine«.

Hrvatsko nacionalno vijeće podnijelo je zahtjev 28. veljače 2022. godine za izmjenu Pokrajinske skupštinske odluke o broju i prostornom rasporedu javnih srednjih škola u APV, kojom bi se Hrvatski školski centar dodao čime bi se broj srednjih škola sa 129 povećao na 130.

U okviru HŠC-a bi se, uz nastavni plan i program gimnazije općeg tipa, realizirao i obrazovno-odgojni rad za predškolsko i osnovno obrazovanje i odgoj.

»Ovom odlukom završen je dio višegodišnjeg nimalo laganog procesa koji je tek početak realizacije cijelog projekta osnivanja i izgradnje hrvatskog školskog centra u Subotici. Danas je potvrđeno da se političkom voljom mogu riješiti otvorena pitanja Hrvata u Srbiji, a isti test sada se nalazi pred Gradom Suboticom«, izjavila je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

J. D.

Financiranje projekata prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije

Svečanim uručivanjem ugovora o financiranju projekata u sklopu Programa prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije za 2022. godinu Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, u ponedjeljak, 6. lipnja u Iloku, spomenuti je program uspješno okončan. Riječ je o prvom takvom programu Ministarstva na čelu s ministricom **Natašom Tramišak** koji ima za cilj pružiti potporu Hrvatima u Republici Srbiji i osnažiti pogranična područja Republike Hrvatske, te »potaknuti aktivaciju svih dionika na zajedničkom radu za dobrobit hrvatskoga naroda u Republici Srbiji i njegov gospodarski oporavak«. Na javni poziv pristiglo je 65 projekata s više od 10 milijuna kuna traženih sredstava, a podršku je dobilo njih 20, čija je ukupna vrijednost 3 milijuna kuna, cijeli milijun više od prvobitno predviđenih. Na taj način institucije koje su bile uključene u iniciranje ovoga programa, prije svega Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, mogu biti i više nego zadovoljne onim što je ostvareno.

Ujedno, DSHV je iznimno zadovoljan i načinom na koji je sve realizirano, napose uspostavljenom i osnaženom suradnjom između institucija, ustanova i udruga Hrvata iz Srbije s partnerima iz Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije, uz podršku župana **Ivana Anušića** i **Damira Dekanića**, kao i izrađenim kvalitetnim projektima u područjima kulture, obrazovanja, turizma, edu-

kacije, crkvenog života. Dobivena sredstva će se koristiti za opremanje, izgradnju, nadogradnju, rekonstrukciju, obnovu, modernizaciju i adaptaciju, kao i za programske aktivnosti iz tematskih područja suradnje, čime će i institucionalni okvir i programski sadržaji Hrvata u Srbiji biti uvelike obogaćeni. Sredstva iz natječaja dobile su hrvatske institucije i organizacije iz Beograda, s područja Srijema, Podunavlja, Sombora te Subotice i okolice, čime su pokrivena gotova sva područja u kojima Hrvati žive. DSHV iskazuje posebno zadovoljstvo što je, skupa s Hrvatskim nacionalnim vijećem, poslovima pripreme za ovaj veliki posao pristupio organizirano, održana je primjerna edukacija sudionicima, pružana je informativna podrška te su osigurani stručni savjeti, koje je davao naš član **Srđan Vezmar**, te smo se kao zajednica očitovali kao pouzdani partneri i za realizaciju ovako složenih zadaća.

Na koncu ističemo kako je jučerašnjim uručivanjem ugovora o financiranju projekata u sklopu Programa prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije za 2022. godinu Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske snažno i djelatno potvrđen nastavak aktivne potpore hrvatske zajednice od strane Vlade Republike Hrvatske na čelu s predsjednikom **Andrejom Plenkovićem**. Zahvalni i na ovoj potpori, nastavljamo realizaciju započetih aktivnosti.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Temelj za nova partnerstva

»Prvi put smo raspisali ovaj program i prema dodijeljenim sredstvima je jasno da je interes bio iznimno velik. Od planiranih dva milijuna kuna, u konačnici smo došli do tri milijuna kuna«, kazala je ministrica Nataša Tramišak

Ukupno 20 projekata, 40 partnera iz Hrvatske i Srbije i tri milijuna kuna za njihovu realizaciju. Tako u brojkama izgledaju rezultati Programa prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije, koji je realiziran prvi puta. Program pridonosi pružanju potpore Hrvatima u Srbiji i osnaživanju pograničnog područja Hrvatske, te potiče povezivanje, gospodarski oporavak i podizanje kvalitete života. Ugovore su projektni partneri potpisali u ponedjeljak, 6 lipnja, u Iloku. Prve razgovore o ovom programu vodili su ministrica regionalnog razvoja i fondova EU **Nataša Tramišak** i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, kako bi se našao način uključivanja Hrvata u Srbiji u projekte s partnerima iz Hrvatske.

Jačanje povezanosti Hrvata Baranje i Bačke, zajednička proslava 150. obljetnice rođenja **Antuna Gustava Matoša**, opremanje kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu, obnova **Šokačke kuće** u Sonti, izgradnja pastoralnog centra u Plavni, samo su dio od ukupno 20 odobrenih projekata za koje je sredstva osiguralo hrvatsko Ministarstvo regionalnog razvoja i Fondova Europske unije.

»Ministarstvo je pokrenulo ovaj pilot program prekogranične suradnje radi jačanja položaja Hrvata u Srbiji, nji-

hovog povezivanje s partnerima u Hrvatskoj, bilo da su to jedinice lokalne samouprave, institucije, crkva, škole. Prvi put smo raspisali ovaj program i prema dodijeljenim sredstvima je jasno da je interes bio iznimno velik. Od planiranih dva milijuna kuna, u konačnici smo došli do tri milijuna. Cilj je krenuti u smjeru jačanja položaja Hrvata u Srbiji. Stvorena su nova prijateljstva i otvorene su nove suradnje i partnerstva, posebno u pograničnom području. Stoga planiramo sredstva i za 2023. godinu kako bismo nastavili ovaj važan program«, rekla je Nataša Tramišak, naglašavajući da je u proračunu za 2023. godinu za ovaj program planirano pet milijuna kuna.

Jačanje pograničnih regija

Program prekogranične suradnje nastao je na temelju iskustva Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, ali na temelju politika drugih članica Europske unije koje nas potiču jačanju pograničnih dijelova, jačanju međusobne suradnje između lokalnih samouprava, različitih institucija.

»Htjeli bismo da u budućnosti partnerstva koja tek sada počinju i ovaj iznos sredstava koji koristite za re-

alizaciju aktivnosti budu temelj za neka nova partnerstva, nove projekte, koje ćete prijavljivati i na fondove EU. Razdoblje od 2021. do 2027. godine je tek pred nama. Sve pozive očekujemo u rujnu. Za prekogranični program Hrvatska – Srbija bit će nam na raspolaganju više od 42 milijuna eura i nadam se da je ovo početak novih europskih projekata», kazala je u svom obraćanju ministrica Tramišak.

Predsjednik DSHV-a i izabrani zastupnik u Skupštini Srbije Tomislav Žigmanov istaknuo je političku i financijsku potporu koju dobivaju Hrvati u Srbiji, a program prekogranične suradnje jedan je novi iskorak.

»Znatno smo uvećali materijalno-financijska sredstva koja hrvatska Vlada, županije, gradovi i općine u Hrvatskoj izdvajaju za financiranje potreba hrvatske zajednice u Vojvodini, a dvije trećine potrebnih novčanih sredstava za funkcioniranje kulturnih institucija Hrvata u Srbiji, osigurava Hrvatska«, podsjetio je Žigmanov.

Kao treći ključni iskorak on je naveo Program prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije.

»Vlada Hrvatske je na inicijativu ministrice Tramišak otvorila novu liniju u okviru prekogranične suradnje. To je veliki događaj za nas, jer smo u ranijem razdoblju bili isključeni iz takvih oblika suradnje između Hrvatske i Srbije. Ovo će nam pomoći da osnažimo kapacitete i resurse hrvatske zajednice u Srbiji. Vlada Hrvatske, kao i Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU su izvrsni partneri. Mi živimo u vremenu s vrlo ograničenim financijskim dotacijama od strane države u kojoj živimo i djelujemo. Podrškom kakvu danas imamo stvaramo perspektivu razvoja. Danas potpisanim ugovorima i dodijeljenim sredstvima su pokrivena sva područja na kojima žive Hrvati, i to nas raduje. Politike financiranja manjinskog naroda u Srbiji nisu razvijene kao u Hrvatskoj, pa nam ova sredstvo još više znače«, rekao je Žigmanov.

Županije pouzdani partneri

Osječko-baranjska županija partner je u dva projekta i time ova županija nastavlja suradnju s Hrvatima s druge strane granice.

»Obveza i dužnost svake županije, svake općine i grada u Hrvatskoj je voditi sa svoje razine brigu o Hrvatima ne samo u Vojvodini i Srbiji već i u Mađarskoj, BiH, Crnoj Gori. Ima prostora gdje možemo puno napraviti za Hrvate izvan Hrvatske i mislim da smo na dobrom putu. Ono što je bilo prije pet ili šest godina je danas puno bolje, kada govorimo o odnosu Hrvatske prema Hrvatima u Vojvodini. Ministarstvo regionalnog razvoja je prvi puta napravilo jedan konkretan projekt, izdvojilo konkretna sredstva. Tu smo za vas i razvijat ćemo i dalje kvalitetne i dobre projekte. Unazad pet godina smo razvili i nadogradili dosadašnju suradnju s Hrvatima u Vojvodini, i na institucionalnim razinama, kao i kroz financiranje projekata, savjetovanje, podršku u razvoju i unaprjeđenju kulturnih vrijednosti. Iz toga je izraslo vrlo kvalitetno prijateljstvo Osječko-baranjske županije i Hrvata u Vojvodini; izrasli su kvalitetni projekti koji se nastavljaju kroz ovaj program Ministarstva«, rekao je župan Osječko-baranjske županije **Ivan Anušić**.

Značajna potpora stiže i iz Vukovarsko-srijemske županije, a kako je kazao župan **Damir Dekanić**, osim tri milijuna kuna odobrenih za projekte, značajno je što će suradnja partnera pridonijeti i novim projektima.

»Bit je da se bolje upoznamo i da iz ove suradnje nastanu još mnogi drugi projekti. Želim da što brže i bolje realiziramo ove projekte kako bi nam oni bili pokazatelji kako ćemo to činiti u budućnosti«, kazao je Dekanić.

Potpisivanju ugovora nazočio je i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH **Zvonko Milas**, te predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Projekti za koje su potpisani ugovori krenut će u realizaciju, a novi izazov bit će europski projekti prekogranične suradnje za koje će natječaji biti raspisani u rujnu.

Z. V.

Topolje: Okrugli stol o položaju Hrvata u Srbiji, Mađarskoj i Crnoj Gori

Čuvamo leđa svakom Hrvatu izvan Hrvatske

Crkva sv. Petra i Pavla u Topolju izgrađena je prije 300 godina. Crkvu je dao izgraditi **Eugen Savojski** nakon pobjede nad Turcima. U isto to vrijeme hrvatski narod počeo je naseljavati prostor Baranje i Bačke, a sama crkva simbolički se nalazi na tromeđi Osijeka, te Subotice i Pečuha, središta hrvatskih nacionalnih manjina u Srbiji i Mađarskoj. Upravo zbog toga Osječko-baranjska županija odlučila je 300. obljetnicu crkve obilježiti organizacijom okruglog stola u subotu, 4. lipnja, kojemu je cilj otvoriti raspravu o izazovima s kojima se susreću Hrvati izvan Hrvatske. Dugoročni cilj je da crkva sv. Petra i Pavla jednom godišnje postane mjesto susreta Hrvata izvan Hrvatske i time oživi bogatu multikulturalnost ovoga kraja.

Načelnik Općine Draž i saborski zastupnik **Stipan Šašlin** kazao je kako su Hrvati koji su manjina u susjednim državama, a isto tako i nacionalne manjine u Hrvatskoj, most zbližavanja kako se na tim prostorima više nikada ne bi vodili ratovi.

»Nažalost, u povijesti ih je bilo puno. Od Mohačke bitke, Batinske bitke, cijela Baranja je krvavila u Domovinskom ratu i zato želimo postati središte okupljanja naših ljudi. Da se takve bitke više nikada ne ponove«, kazao je Šašlin obraćajući se na početku okruglog stola »Hrvati izvan Republike Hrvatske – izazovi suživota« na kojem su sudjelovali predstavnici Hrvata iz Srbije, Mađarske i BiH.

»Prije nekoliko godina smo započeli intenzivnu suradnju s Hrvatima izvan domovine, prvenstveno u Srbiji, Mađarskoj i Crnoj Gori te s Hrvatima u BiH. S ponosom ističemo kako danas imamo izabranog zastupnika u Skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova**, ministra bez portfelja u Crnoj Gori **Adriana Vuksanovića**. Osječko-baranjska županija i Hrvatsku su tu, čuvaju leđa svakom Hrvatu izvan Hrvatske i drago mi je da smo se okupili u ovom prekrasnom ambijentu i s ovako važnim ciljem«, istaknuo je župan Osječko-baranjske županije **Ivan Anušić**.

»Država je u vrijeme Vlade **Andreja Plenkovića** doista podigla materijalna sredstva na zavidnu razinu, a ići ćemo i dalje, podupirući sve ono što Hrvate izvan Domovine čini prepoznatljivima kao Hrvate tamo gdje žive. Župan Anušić je svojim primjerom potaknuo i druge županije da prepoznaju potrebu za podrškom Hrvatima u susjednim zemljama i to smatram izvrsnim«, istaknuo je tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH **Zvonko Milas**.

Sudionike okruglog stola pozdravili su i veleposlanik Republike Hrvatskoj u Mađarskoj **Mladen Andrić**, ministrica regionalnoga razvoja i fondova EU **Nataša Tramišak** te saborska zastupnica **Zdravka Bušić**, izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora.

Srbija, Mađarska, Crna Gora

Hrvatska manjina u Srbiji ima potporu matične države, a izravna pomoć koja stiže iz Hrvatske mnogostuko je uvećana.

»Kada smo preuzeli IV. saziv HNV-a 28.000 eura je dolazilo od svih razina iz Hrvatske za čitavu zajednicu. Sada je to 600.000 eura pomoći Vlade, županija, gradova, općina, pojedinaca. Osim materijalnog, važna je i politička podrška i vidljivost u Srbiji da nas Hrvatska podupire. Kada je u Suboticu došlo 19 župana, premijer AP Vojvodine **Igor Mirović** nas je pozvao i pitao što nam treba; ako Hrvatska blokira poglavlje 26 automatski se zove HNV i pita se što nam treba. Znači, puno zavisi od podrške Hrvatske«, kazala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Ono što nedostaje su bilateralni susreti na najvišim razinama između Hrvatske i Srbije i uključenost hrvatske zajednice u te susrete. Izazov za hrvatsku zajednicu u Srbiji jest predstojeći popis stanovništva.

»Potencijal vidimo u 330.000 neizjašnjenih. Hoće li se zadržati broj Hrvata ovisit će to o našim strategijama, strategijama razbijanja u Srbiji, ali i od pomoći Hrvatske. Mi smo krenuli u kampanju s porukom da je ponos biti Hrvat«, kazala je Vojnić.

»Hrvatska po glavi građana srpske nacionalnosti, a oni su nama kooperativni subjekt, izdvaja 30 puta više sredstava. Toga morate biti svjesni, ne da biste ukinuli sredstva njima i dali nama već da u međudržavnim politikama gradimo takve odnose da tamo gdje plaćamo poreze, a to je Srbija, dobijamo sredstva iz proračuna, da budemo zastupljeni u institucijama, da budemo tamo gdje se donose odluke«, rekao je predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov.

Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Gudan** kazao je da Mađarska ima korektan odnos prema svojim manjinama, naročito u usporedbi sa Srbijom i Crnom Gorom.

»U Mađarskoj imamo 116 lokalnih hrvatskih samouprava, šest županijskih i državnu samoupravu, predstavnika u mađarskom parlamentu koji je i član Odbora za manjine. Osim kazališta, imamo desetak kulturnih institucija, obrazovne institucije, u Mađarskoj 4.000 djece uči hrvatski u školama i vrtićima. To je oko 40 škola i oko 30 vrtića uključenih u obrazovni sustav. Imamo muzej, svoju izdavačku kuću, medijski centar. Najviše što nam treba iz Hrvatske je moralna potpora, da osjećamo i na drugoj strani granice da ima ljudi koji misle na nas i na koje ako zatreba možemo računati«, kazao je Gudan.

Oko 80 posto Hrvata koji žive u Crnoj Gori živi u Boki kotorskoj. Autohtona su zajednica koja danas čini manje od jedan posto stanovništva.

»Danas smo mala zajednica, ali smo u crnogorsku državnost unijeli više od 60 posto ukupnog kulturnog blaga Crne Gore. Prvu UNESCO-vu zaštitu u Crnoj Gori dobila je Bokeljska mornarica, koja baštini tradiciju dužu od 1.200 godina. Kulturno blago nismo unijeli samo u crnogorsku državnost, to je kulturno blago hrvatskog naroda, gdje god on živio«, kazao je predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore **Zvonimir Deković** i istaknuo da su i Hrvati u Crnoj Gori suočeni s politikama potiranja hrvatskog identiteta i oko 2.100 stanovnika Boke kotorske se na popisu izjasnilo kao Bokelji i Crnogorci katolici.

»Svaki rub Hrvatske mora biti njezin centar, a svaki rub mora biti u centru, jer s ruba prvo nestajemo, misao je **Ive Pilara**, koju često ponavljam. Da bi taj rub u Boki kotorskoj ostao zaštićen kao naša kulturna baština, treba više biti zastupljena u školskim udžbenicima u Hrvatskoj, da se to uči kao hrvatska povijest u arhitekturi, pomorstvu, Katoličkoj crkvi. To veliko kulturno blago ne smijemo napustiti. Sami, bez potpore hrvatske države, Kotorske biskupije i Barske nadbiskupije ne možemo«, kazao je Deković.

Središnji državni ured

Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske skrbi o Hrvatima izvan domovine, a iznos pomoći u posljednjih šest godina višestruko je uvećan.

»Od 2018. godine prepoznat je značaj projekata od strateške važnosti te je tako i ove godine dodijeljeno 5,5 milijuna kuna za takve projekte među kojima se posebno izdvaja projekt izgradnje Hrvatske kuće u Subotici, projekt Hrvatskog kazališta u Pečuhu kome smo ove godine osigurali dodatnu pomoć od 500.000 kuna, a koji je uz Hrvatsko kazalište u Mostaru jedino profesionalno hrvatsko kazalište izvan Hrvatske. Potpora je dana i značajnom mediju Hrvata u Boki kotorskoj *Radio Duxu* i tjedniku *Hrvatska riječ* koji izlazi u Gradišću«, kazao je savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Milan Bošnjak**. On je izdvojio i stipendije za studente pripadnike nacionalnih manjina koji studiraju u Hrvatskoj. Kako je kazao, 26 stipendija je za studente iz Srbije, dvije za one iz Crne Gore i iz Sjeverne Makedonije i jedna za studenta iz Mađarske.

»Svaki rub Hrvatske mora biti njezin centar, a svaki rub mora biti u centru, jer s ruba prvo nestajemo, misao je Iva Pilara, koju često ponavljam«, kazao je Zvonimir Deković

»Uz to, za pripadnike hrvatske nacionalne manjine osigurali smo iznos od 1,6 milijuna kuna, od čega je za Hrvate u Srbiji potpora dana za 34 projekata vrijednosti od skoro 790.000 kuna, za Hrvate u Crnoj Gori 237.000 kuna dano je za devet projekata, a za Hrvate u Mađarskoj kroz šest projekata 150.000 kuna. Svake godine raspisujemo veliki natječaj za manjine koji provodimo zajedno s veleposlanstvima Hrvatske u 12 država. Ove godine na raspolaganju je 8,7 milijuna kuna. Za Hrvate u Srbiji 2,2 milijuna, u Mađarskoj milijun i u Crnoj Gori 700.000 kuna. Kada se sve zbroji, u prvoj polovici 2022. godine osigurat ćemo 16,1 milijuna kuna za pripadnike ovih zajednica, a skoro polovica ide za Hrvate u Srbiji«, kazao je Bošnjak.

Što se promijenilo u odnosu matične države spram hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, Crnoj Gori i Mađarskoj i što se promijenilo u službenim politikama ove tri države spram hrvatske manjine čut će se za godinu dana. Na istom mjestu.

Z. V.

Prostorni razmještaj Hrvata u Srbiji

U susret popisu stanovništva koji će u Srbiji biti održan u listopadu ove godine prikazat ćemo na temelju relevantnih znanstvenih radova demografske promjene i procese koji su doveli do izrazitog demografskog deficita Hrvata u AP Vojvodini, odnosno Srbiji. U svim okruzima u kojima je opadao broj stanovništva međupopisni pad broja Hrvata bio je uglavnom dvostruko ili više veći od međupopisnog pada ukupnog stanovništva, pa čak i u onim okruzima kao što je Južnobački u kojem se bilježio porast broja stanovnika

Prema popisu iz 2011. preko petine (81,2 %) Hrvata u Srbiji koncentrirano je u Vojvodini. To je posljedica prošlih demografskih trendova, povijesnih procesa i migracijskih gibanja, ali i neravnomjerne integriranosti Hrvata u srbijansko društvo, smatra dr. sc. **Dražen Živić**. To je i rezultat ukupnog pada broja Hrvata u Srbiji između 1991. i 2011., s tim da je broj Hrvata u Vojvodini smanjen za 37,1 %, dok je u centralnoj Srbiji taj broj više nego prepolovljen: smanjen je za 51,8 %.

Depopulacija u svih sedam okruga

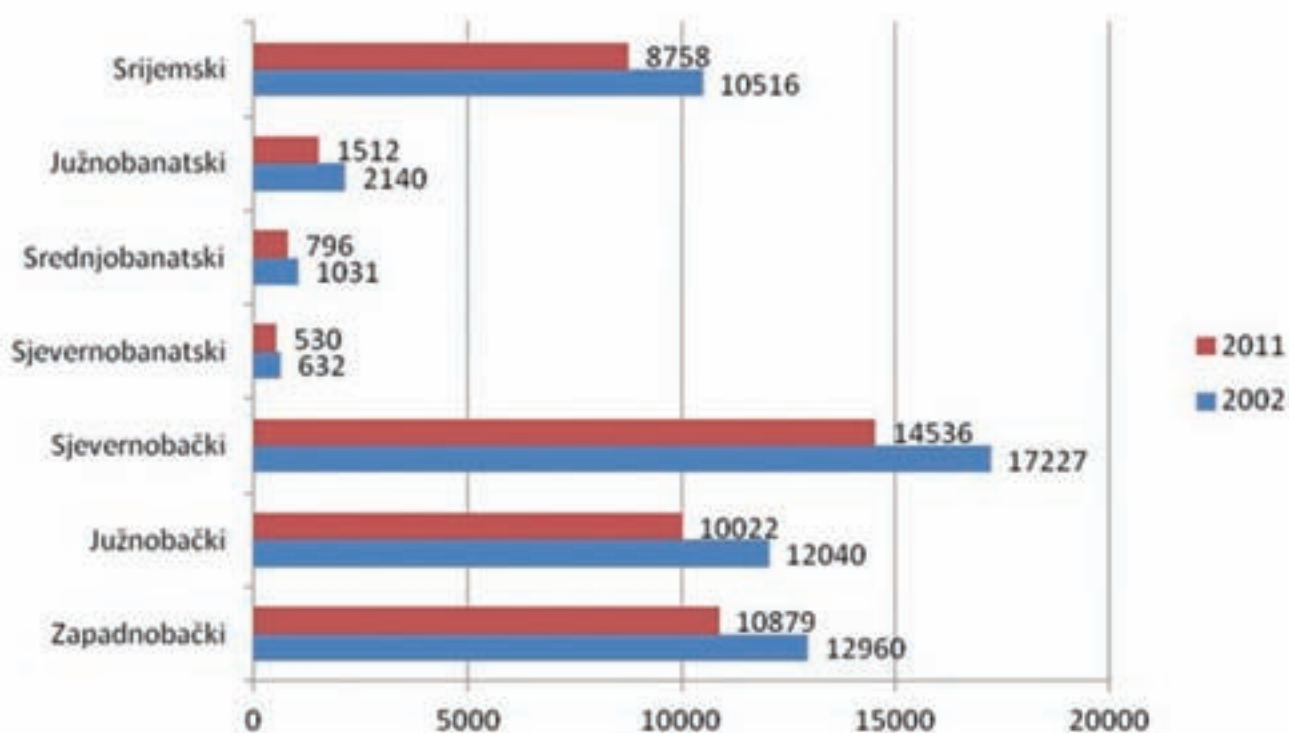
U prošlim brojevima pisali smo o kontinuiranoj depopulaciji Hrvata u Srbiji kroz pedeset godina, a ta depopulacija vidljiva je i na nižim razinama prostornih analiza – na razini upravnih okruga. U svih sedam vojvođanskih okruga broj Hrvata između 2002. i 2011. je smanjen, najviše u Južno-

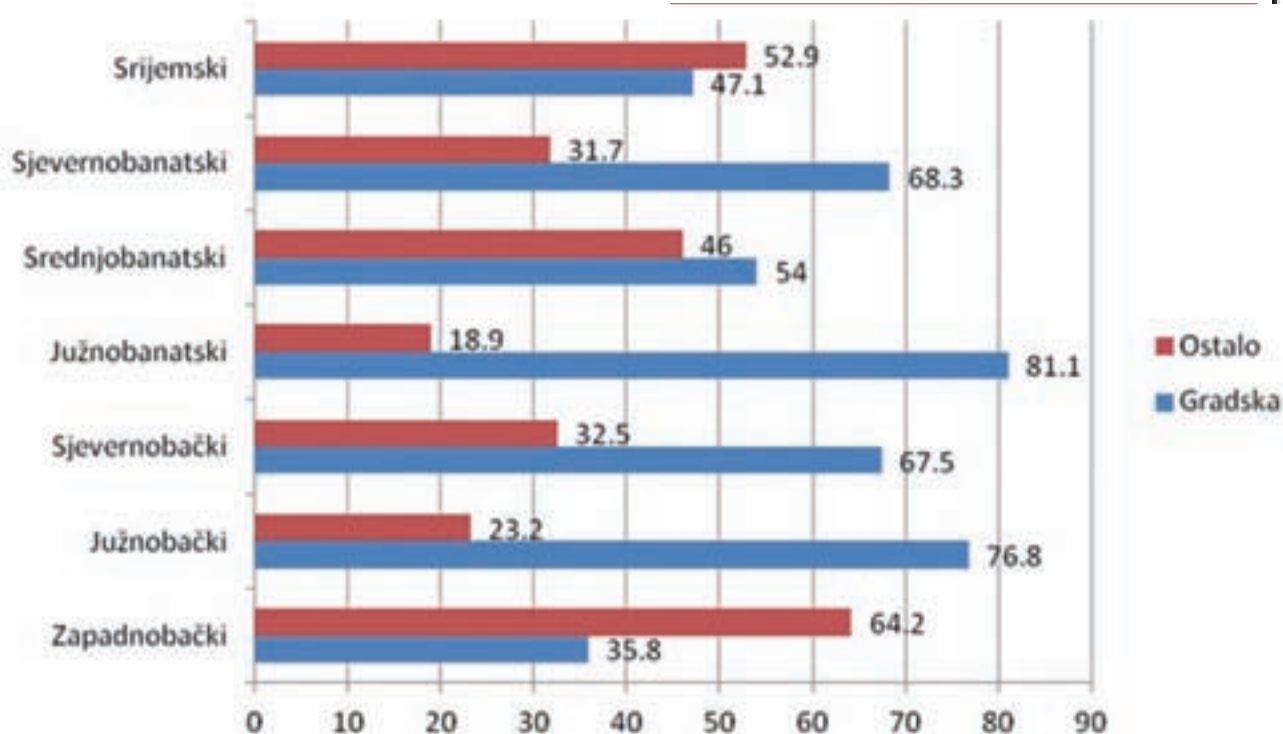
banatskom okrugu za 29,3 %, u Srednjobanatskom za 22,8 %, u Sjevernobanatskom za 16,1 %, u Južnobačkom za 16,8 %, u Zapadnobačkom za 16,1 %, u Sjevernobačkom za 15,6 % te u Srijemskom okrugu za 6,7 %.

U svim okruzima u kojima je opadao broj stanovništva međupopisni pad broja Hrvata bio je uglavnom dvostruko ili više veći od međupopisnog pada ukupnog stanovništva, pa čak i u onim okruzima kao što je Južnobački u kojem se bilježio porast broja stanovnika.

Još jedno važno obilježje prostornog razmještaja vojvođanskih Hrvata koje navodi dr. sc. Dražen Živić u svom radu o demografskim odrednicama održivosti je prema tipu naselja – gradska i ostala.

U cijeloj Vojvodini Hrvati su, kao i ukupno stanovništvo na ovom prostoru, pretežno naseljeni u gradovima (2002. je taj postotak iznosio 57,1 %, a 2011. 58,6 %). Ipak postoje i razlike po okruzima, pa tako hrvatsko stanovništvo u

■ Stupanj koncentracije (%) hrvatskog stanovništva u gradskim i ostalim naseljima Vojvodine po okruzima i rezultatima popisa 2011.

ruralnim naseljima prevladava u Zapadnobačkom (64,2 %) i Srijemskom okrugu (52,9 %), a najveći udio u gradskom stanovništvu je u Južnobanatskom okrugu (81,1 %).

Demografske strukture

Uz analizu demografske dinamike, to jest poznavanja kretanja ukupnog broja stanovnika, rađanja i umiranja, doseljavanja i odseljavanja, za prepoznavanje najvećih izazova i predviđanje daljeg kretanja i razvoja stanovništva posebno mjesto zauzima analiza različitih struktura stanovništva. U strukturnim obilježjima stanovništva (biološkim, socio-ekonomskim, obrazovnim) zrcale se ne samo demografski procesi već i društveni procesi u najširem smislu riječi, kaže dr. sc. Dražen Živić.

Demografsko-strukturnu sliku vojvođanskih Hrvata, prema rezultatima posljednja dva popisa 2002. i 2011., determinira nekoliko determinanti. To su demografsko starenje i ostarjelost kao najvažnija obilježja biološke strukture i izrazito neuravnotežena struktura prema spolu.

Hrvati se u Vojvodini ubrajaju među najstarije stanovništvo. Najvažniji uzroci starenja populacije su kontinuirano snižavanje nataliteta i fertiliteta koji djeluju na sve manji priljev stanovništva u mladu i kasnije reproduktivnu dob. Drugi najvažniji faktor starenja je produljenje prosječnog trajanja životnog vijeka. Zato se u demografiji starenje definira i indicira porastom broja i relativnog udjela starijih od 60 ili 65 godina uz paralelan proces pada broja i relativnog udjela mladih do 14 ili 19 godina starosti.

Za analizu biološke strukture i za ocjenu dosegnute razine demografskog starenja dr. sc. Živić je analizirao velike dobne skupine – do 14. godine, od 15. do 64. godine i

iznad 65 godina, a za ocjenu demoreproduktivnih potencijala strukturu ženskog stanovništva određenu prema velikim (funkcionalnim) skupinama – do 14. godine, od 15. do 49. godine (fertilno stanovništvo) i 50 godina i starije.

Demografska starost

Dr. sc. Živić ističe kako se »demografsko starenje vojvođanskih Hrvata ne može promatrati izvan općeg vojvođanskog demografskog konteksta, odnosno procesa starenja ukupne vojvođanske populacije kojeg karakterizira opadajuća bioreprodukcija i prirodni pad stanovništva. Naime, danas se stanovništvo Vojvodine ubraja među najstarije populacije na svijetu, s najnepovoljnijim tipom dobne strukture – najdublja demografska starost.

Kao odraz prošlih demografskih trendova i procesa u ukupnom prirodnom i mehaničkom kretanju stanovništva, vojvođanski Hrvati se, ne samo već desetljećima nalaze u procesu demografskog starenja, već se nalaze u najdubljoj demografskoj starosti, što je najvažnija odrednica budućih demografskih procesa i trendova. O daljem intenziviranju procesa starenja ovisit će vlastiti kapaciteti demografske revitalizacije Hrvata u Vojvodini, ističe dr.sc. Živić.

O najvažnijim obilježjima dobno-spolne strukture hrvatske populacije u Vojvodini čitajte u sljedećem broju.

Jasminka Dulić

Izvor: Dr. sc. Dražen Živić, *Demografske odrednice održivosti Hrvata u Vojvodini*, u: *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini*. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2022.

Ivan Radić, gradonačelnik Osijeka

Najveći izazovi – demografija i gospodarstvo

Osijek je zainteresiran pripremati zajedničke projekte koji se tiču očuvanja i revitalizacije prirodne baštine, osobito zaštićenog parkovnog naslijeđa, projekte energetskih obnova gradskih zgrada i projekte kojima je cilj jačanje položaja Hrvata u Srbiji, te očuvanja njihovog kulturnog i vjerskog identiteta * Planiramo sve gradove prijatelje, a Osijek ih ima 15, pozvati na otvorenje najveće kulturne manifestacije istočne Hrvatske – Osječkog ljeta kulture početkom srpnja * Osijek prvi puta unazad deset godina ima više useljenih nego iseljenih * Osijek drži stabilno četvrto mjesto među top deset gradova u Hrvatskoj po ekonomskim pokazateljima kao što su broj zaposlenih, ukupan prihod...

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Ivan Radić rođen je u Osijeku 1987. gdje je završio sve stupnjeve obrazovanja od osnovne škole, preko Prirodoslovno-matematičke gimnazije do fakulteta. Kako piše u svojoj biografiji, uz kontinuirani rad u građevinskoj firmi, preddiplomski studij na Građevinskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera završio je 2017., a zatim i diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Osijeku na temu »Aglomeracija, produktivnost i regionalni ekonomski rast«.

Tijekom školovanja trenirao je i aktivno igrao košarku, počevši od mlađih kategorija do B1 seniorske lige. Igrao je na poziciji razigravača koja je, kako sam kaže, jako dobro išla uz njegovu osobnost. »Volim diktirati tempo, a ujedno stvarati prilike da drugi pokažu koliko mogu«, kaže.

U politiku se rano uključio – 2015. postaje saborski zastupnik Hrvatske demokratske zajednice, a to je i danas. »Najradije sudjelujem u raspravama koje se tiču Slavonije, Baranje i Osijeka, s naglaskom na razvoj i korištenje EU fondova kojima možemo obnavljati postojeću i graditi novu fizičku infrastrukturu, ali i unaprjeđivati onu još važniju – ljudsku«, kaže Radić.

Za gradonačelnika Osijeka je uvjerljivom pobjedom izabran 2021. godine i tvrdi kako je za njega ta utakmica bila najvažnija u karijeri.

Sredinom svibnja je prvi puta posjetio Suboticu na poziv Hrvatskog nacionalnog vijeća, kada je posjetio i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i kada smo dogovorili ovaj razgovor.

► **Gradovi Osijek i Subotica su od 2010. godine gradovi prijatelji. Što je do sada urađeno na tom planu? Koliko je bilo i kakvih projekata, aktivnosti? Koji su bili najznačajniji projekti?**

Osijek i Subotica su gradovi prijatelji od 2010. godine. Dobrosusjedske odnose gradimo i negujemo još od 2004. Zajedničkim snagama realizirali smo brojne europske projekte prekogranične suradnje. Među njima izdvajam projekt »Subotica Osijek Secession Tourist Rate«, takozvani S.O.S. koji je za glavni cilj imao revitalizaciju, valorizaciju i promociju secesijske kulturne baštine Osijeka i Subotice. Projekt S.O.S. usmjerio je pozornost građana i podigao razinu poznavanja vrijednog kulturno-povijesnog naslijeđa iz razdoblja secesije. Najvažnija provedena projektna aktivnost Grada Osijeka je potpuna rekonstrukcija i revitalizacija parkovnog i arhitektonskog naslijeđa Sakuntalinog parka površine 6000 m², vrijednosti skoro pet milijuna kuna. Kao završna manifestacija, organiziran je festival secesije u Osijeku. Grad Subotica je izradio projektno-tehničku dokumentaciju za rekonstrukciju Gradske kuće. Surađuju naša kazališta, muzeji, gospodarstvenici, znanstvenici, škole. No, najveća sporna i most suradnje su voždovanski Hrvati koji ovdje žive i rade i čine ovaj kraj još bogatijim. Želja nam je da budu uključeni u prijateljske aktivnosti između dva grada.

Molim Vas pojasnite nam bliže tko sve sudjeluje u prekograničnim projektima, kakva je uloga gradova Osijeka i Subotice u tome? Jeste li Vi zadovoljni opsegom, kvalitetom programa?

U prekograničnim projektima mogu sudjelovati mnogi različiti dionici, ovisno o nadležnostima, području djelovanja, afinitetima i prioritetima. Uz jedinice lokalne samouprave mogu sudjelovati turističke zajednice, razvojne agencije, fakulteti, škole, udruge, javne tvrtke. Osim interesa, uz sudjelovanje u različitim EU programima, uvijek moramo procijeniti svoje financijske, kadrovske, stručne kapacitete za sudjelovanje u projektu, te ih balansirati s potrebom lokalne zajednice i s ciljem koji želimo postići projektom. Možemo iskazati zadovoljstvo dosadašnjim zajedničkim projektima, i naravno i interes za novima. Projekti »Subotica Osijek Secession Tourist Route / S.O.S.« i »Rediscover« bavili su se valorizacijom, revitalizacijom i promocijom kulturne baštine, te bismo željeli nastaviti raditi na takvim projektima. Ti su projekti iznimno vrijedni jer govore o identitetu naših gradova, ali mogu pričati i zajedničke priče kulturnog naslijeđa.

► **Ima li kakvih planova za buduću suradnju dva grada, zajedničke projekte prekogranične suradnje?**

Prekogranični program za naredno financijsko razdoblje, INTERREG Hrvatska-Srbija, još uvijek je u programiranju. Osijek je zainteresiran pripremati zajedničke projekte koji se tiču očuvanja i revitalizacije prirodne baštine, osobito zaštićenog parkovnog naslijeđa, uz angažman tih prekrasnih prostora za različite aktivnosti

i događaje u lokalnoj zajednici, za sve sugrađane i posjetitelje, od najmlađih do najstarijih. Osim toga, tu su i projekti energetske obnove gradskih zgrada, uz poveznice s partnerskim gradom koje nisu samo puka obnova nego i ponovno povezivanje različitih skupina naših sugrađana. I svakako projekti kojima je cilj jačanje položaja Hrvata u Srbiji, te očuvanja njihovog kulturnog i vjerskog identiteta.

► **Kakve su danas ekonomske i kulturne veze dva grada?**

Planiramo sve gradove prijatelje, a Osijek ih ima 15, pozvati na otvorenje najveće kulturne manifestacije istočne Hrvatske – *Osječkog ljeta kulture* početkom srpnja. Među njima je i izaslanstvo iz prijateljskog grada Subotice. Vjerujem da će to biti prilika za naš prvi službeni susret.

► **Izabrani ste za gradonačelnika Osijeka prije godinu dana. Najavili ste da s aktivnostima krećete odmah i da Vam ne treba 100 dana »uhodavanja«. Što ste do sada uradili na pokretanju nove energije u Osijeku?**

Prilikom preuzimanja dužnosti vođenja Grada rekao sam da ne tražim 100 dana za prilagodbu. Zapravo, nisam tražio ni dana. Prvog radnog dana u Kuhačevoj 9 podigli smo avione u zrak jer smo imali najezdu komaraca. Iako teška, za Osijek ovo je bila iznimno razvojna

godina. Izglasali smo rekordan proračun u povijesti Osijeka, težak preko milijardu kuna. Osigurali smo značajna izvanproračunska sredstva, kako europska, tako i nacionalna za kapitalne investicije. Tu prije svega mislim na obnovu Tvrdje, izgradnju Podvožnjaka sv. Leopolda Bogdana Mandića, modernizaciju tramvajske infrastrukture, izgradnju najsuvremenijeg pročistača otpadnih voda u Hrvatskoj. Krenuli smo u prvu rekonstrukciju Copacaba-

ne nakon 46 godina. Osigurali smo više od sedam i pol milijuna kuna za borbu protiv komaraca. Isplatili rekordan broj božićnica i uskrsnica umirovljenicima. Prvi od velikih gradova prešli smo 50 % u odvojenom prikupljanju otpada. Proglašeni smo hrvatskim *Eco Cityjem* i ponijeli titulu Najljepšeg hrvatskog *Adventa*. Uspjeli smo preokrenuti trendove. Osijek prvi puta unazad deset godina ima više useljenih nego iseljenih. Porasla je prosječna plaća. Imamo rekordno nisku nezaposlenost, ali i najveću zaposlenost u posljednjem desetljeću. Zahvalan sam svim svojim suradnicima i sugrađanima koji su ugradili sebe u osječke uspjehe.

► **Koji su najveći problemi i izazovi u Osijeku? Gdje vidite šanse za razvoj ovog grada?**

Najveći izazovi su demografija i gospodarstvo. Dva važna područja koja se isprepliću. Svaka uložena kuna u gospodarstvo zapravo je uložena kuna i u demografiju. Početkom godine oslobodili smo investitore plaćanja komunalnoga doprinosa. To im donosi višemilijunske uštede kod građenja gospodarskih zgrada. Naša je Industrijska zona Nemetin, po uvjetima, jedna od najprivlačnijih u Hrvatskoj. Prvu smo fazu popunili. Sada je u tijeku natječaj za drugu fazu. U stalnoj smo komunikaciji s veli-

kim, domaćim i stranim investitorima koji su pokazali zanimanje za ulaganjem u Osijeku. Ova je gradska uprava otvorena za gospodarstvenike. U proračunu ove godine osigurali smo pet i pol milijuna kuna za potpore mikro, malim i srednjim poduzetnicima što je dvadesetak posto više nego godinu ranije. Odaziv poduzetnika je odličan što je još jedan dokaz da je Osijek gospodarski živnuo. Želimo poslati poruku da nam je svaki poduzetnik, mali i veliki, važan. Osijek drži stabilno četvrto mjesto među top deset gradova u Hrvatskoj po ekonomskim pokazateljima kao što su broj zaposlenih, ukupan prihod. Da se Osijek demografski oporavlja svjedoči pravi mali baby-boom kojeg smo imali prošle godine, kao i sve veća potreba za dječjim vrtićima. Naslijedili smo nedostatak vrtićkoga prostora. No, dobrom reorganizacijom, konkretno prenamjenom domarskih stanova u vrtičke dnevne sobe, ove pedagoške godine upisujemo čak 265 djece više u gradske vrtiće. Na Nacionalni plan oporavka i otpornosti prijavili smo izgradnju tri nova i dogradnju tri postojeća vrtića. Prođu li svi naši projekti, doći ćemo do zacrtanoga cilja – da svako osječko dijete ima svoje mjesto u vrtiću.

► **Koji su projekti i aktivnosti koje namjeravate pokrenuti, završiti do kraja mandata?**

Ako me pitate koji su to veći planirani projekti u bližoj budućnosti koji će nam biti u fokusu, nastaviti ćemo ono što smo započeli. Riješili smo pitanje izumiranja Bajera na Jugu 2, sada želimo od njega napraviti moderno i urbano kupalište i izletišta. Sljedeću godinu obilježiti će spajanje najduže hrvatske šetnice uz Dravu – Promenade u dužini od šest kilometara nakon čega šetnicu nastavljamo prema zapadu Osijeka. Projekti koji će popraviti kvalitetu života građana sigurno su kružni tok na Trpimirovoj, izmještanje komunalne tvrtke *Unikom* iz središta grada kao i rekonstrukcija trbuha našeg grada – osječke tržnice. Raduje me i nova koncertna dvorana u Kulturnom centru. Za kraj bih izdvojio projekt koji će promijeniti vizuru i percepciju grada: Strossmayerova ulica postat će prava avenija. To je kratko uvid u projekte koje smo za sada otvorili i o kojima dnevno promišljamo. Ali »tek« je prva godina iza nas, zagrijali smo se na pravu radnu temperaturu i planiramo dizati tempo i učiniti naš grad ponosom svakog stanovnika. Jer Osijek je potencijal koji to zaslužuje i posebno me raduje što sve veći broj ljudi koji nisu iz Osijeka to i prepoznaje.

► **Kakve dojmove nosite iz Subotice nakon prvog posjeta?**

Prvo što mi je upalo u oko je zelenilo. Subotica je, poput Osijeka, zeleni grad. Secesijske zgrade još su jedna poveznica između Osijeka i Subotice. Osjetio sam vašu toplinu, otvorenost i gostoljubivost. Ovom se prigodom još jednom zahvaljujem svojim domaćinima, Hrvatskom nacionalnom vijeću, na pozivu i gostoprimstvu.

► **Što je dogovoreno s predstavnicima hrvatskih manjinskih institucija u Srbiji, na kakvim projektima i aktivnostima će se raditi skupa?**

Prvi projekt kojemu se posebno veselim je *Dan vojvođanskih Hrvata* koji ćemo organizirati u Osijeku početkom jeseni. Bit će to prigoda da svo kulturno bogatstvo koje marljivo čuvate pokažete Osječanima.

► **Rekli ste kako ste se rano uključili u politiku zato što ste shvatili da je to najbolji, iako ne i najlakši, način za mijenjati stvari u svojoj sredini nabolje. Što Vam je politika donijela u životu, a što uskratila?**

Moja se životna filozofija nije puno promijenila u odnosu na ono vrijeme kad sam krenuo mijenjati stvari u svom kvartu. U problemima vidim izazove. U političkoj funkciji vidim dužnost i odgovornost. To su temelji koje sam ponio iz svoje obitelji, u kojoj nema političara. Volio bih obiteljske vrijednosti prenijeti na svoga jednogodišnjeg sina s kojim provodim svaki slobodni trenutak. Slobodnoga vremena, zbog obveza u Gradu Osijeku i Saboru, nemam puno, ali zato nastojim da svaki trenutak proveden u obiteljskom krugu bude kvalitetno ispunjen.

► **Saborski ste zastupnik u drugom mandatu. Kako ocjenjujete aktualni politički trenutak u Hrvatskoj?**

Europa i svijet, pa tako i Hrvatska, zbog rata u Ukrajini, suočeni su s velikom gospodarskom krizom. Unatoč tomu, Hrvatska ima odlične gospodarske pokazatelje za koje je zaslužna Vlada na čelu s premijerom **Andrejom Plenkovićem**. Pred njim su veliki izazovi na koje on itekako zna odgovoriti.

► **U Osijeku žive pripadnici 22 manjine. Kako je riješeno njihovo sudjelovanje u odlučivanju? Kako se biraju njihovi predstavnici u gradskoj skupštini i izvršnim tijelima?**

Grad Osijek ima šest vijeća i tri predstavnika nacionalnih manjina koji se biraju sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, a prema vlastitoj zastupljenosti u području jedinice lokalne samouprave. Tim vijećima i predstavnicima Grad Osijek osigurava sve uvjete za nesmetan rad, kako kroz proračunsko financiranje tako i kroz ustupanje gradskih prostora za njihovo djelovanje.

► **Što Grad Osijek financira u pogledu kulturnog i društvenog života manjina? Na koji način pomaže?**

Grad Osijek kroz program potpora udrugama civilnog društva zaseban dio proračuna izdvaja upravo za udruge nacionalnih manjina financirajući njihove projekte pristigle na javni poziv grada.

Svečanost u Osijeku

Vojnić na Danu Osječko-baranjske županije

Povodom obilježavanja Dana Osječko-baranjske županije u velikoj dvorani Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku održana je, 2. lipnja, svečana sjednica Skupštine Osječko-baranjske županije. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća događaju je prisustvovala predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Predsjednica Županijske skupštine **Ivana Bagarić** na početku sjednice je istaknula kako se Dan Županije obilježava kao podsjetnik na 2. lipnja 1997. godine kada su se u Belom Manastiru, uz nazočnost predsjednika Republike Hrvatske dr. **Franje Tuđmana**, u završnoj fazi procesa mirne reintegracije ovog dijela Republike Hrvatske u njezin ustavno-pravni poredak, na okupu našli predstavnici svih dijelova Županije.

Prisutnima se obratio i osječko-baranjski župan **Ivan Anušić** koji je podsjetio na hrvatske branitelje i civile i njihovu žrtvu u Domovinskom ratu te naglasio kako su oni zaslužni »što danas ovdje stojimo ponosni na neovisnu Republiku Hrvatsku«. Anušić je, među ostalim, rekao i kako je od početka mandata 2017. godine poseban naglasak stavljen na pomoć Hrvatima izvan domovine: »Financiranjem i suradnjom na projektima

i kulturnim manifestacijama te uzajamnim učestalim posjetima podupiremo zajedništvo hrvatskog naroda, očuvanje njihove bogate kulture i tradicije te nastojanja da ostvare puninu svojih prava, bilo kao nacionalne manjine ili konstitutivnog naroda«, kazao je.

Okupljenima su se obratili i predsjednik Vlade RH **Andrej Plenković** te izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora **Krunoslav Katičić**.

H. R.

Predsjednik Mladeži DSHV-a Marin Piuković stažirao u Europskom parlamentu

Potporna hrvatskih europarlamentaraca

»Siguran sam da će i ostali eurozastupnici koji su članovi HDZ-a otvoriti prostor da naše mlade šaljemo na staž i već su krenuli razgovori na tu temu«, kaže Piuković

Predsjednik Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Marin Piuković** vratio se sa šestotjednog stažiranja u Uredu hrvatskog eurozastupnika **Karla Resslera** iz Hrvatske demokratske zajednice. Njegovo stažiranje i stručna praksa u Europskom parlamentu u Bruxellesu trajali su od sredine travnja do konca svibnja.

»Tijekom boravka na stažu vidio sam kako funkcionira jedan veliki sustav kao što je EP. Upoznao sam se s načinom kako funkcionira Ured eurozastupnika, kako se zastupnik priprema za izlaganje na odborima i na sjednicama. Također, imao sam priliku biti uključen u organizaciju dvodnevnog boravka posjetitelja. Tijekom stažiranja najviše sam pratio Odbore unutar Europskog parlamenta i radio bilješke, točnije, sačinjavao sam izvješća o tome što su ostali eurozastupnici govorili te sam to dostavljao asistentima u Uredu. Asistenti eurozastupnika Resslera su **Leon Leskovec** i **Ivona Lukač** koji su bili mentori meni i kolegicama stažisticama tijekom stažiranja«, priča Piuković.

Primjena znanja

Ovakvi studijski programi osnažuju kapacitete DSHV-a, a ujedno i hrvatske zajednice u Srbiji. Piuković ističe kako je u Bruxellesu stekao velika i vrijedna znanja i vještine koja će nastojati primjenjivati u radu stranke.

»Ono što će biti prvo što ću pokušati implementirati u rad DSHV-a bit će veća vidljivost na društvenim mrežama. Imao sam priliku vidjeti kako se, nakon obraćanja eurozastupnika ili nakon pojedinih putovanja, po meni, na jedan poseban način kreiraju objave na Instagramu, Facebooku, Twitteru i na njegovoj internetskoj stranici. Važno je imati redovnu komunikaciju s ljudima i ići u korak sa suvremenim medijskim tokovima. Moramo zainteresirati ovdašnje Hrvate za ono čime se mi bavimo, a isto tako pohvaliti se postignućima. Jedino tako možemo računati na veću motiviranost kod njih i uključenost u programe koje radimo. Neizostavan kanal komunikacije su društvene mreže i objave koje će biti sažete i razumljive svima«, pojašnjava naš sugovornik.

Interes za naša pitanja

Piuković ističe kako je s eurozastupnikom Resslerom razgovarao i o problemima i izazovima s kojima se susreću Hrvati u Srbiji – od političkih razina pa do svakodnevnog života.

»Sretan sam što je zastupnik Ressler pokazao veliki interes za naša pitanja. On je i prije mog dolaska na staž govorio o temama koje se tiču Hrvata u Srbiji, zatražio je reakciju Europske komisije zbog narušavanja prava hrvatske manjine kada je Skupština grada Subotice prihvatila inicijativu kojom se u službenu upotrebu uvodi bujevački jezik. Ove godine nas čeka popis stanovništva te sam u razgovoru sa zastupnikom Resslerom predložio da bi njegov posjet Hrvatima u Srbiji uoči popisa bio i više nego značajan za naš narod ovdje. On je to s oduševljenjem prihvatio, te mi je zadaća, a i velika želja, da to i ostvarimo. Važno je da Hrvati u Srbiji imaju potporu hrvatskih europarlamentaraca. Koliko je važno biti u komunikaciji s eurozastupnikom i njegovim Uredom shvatio

sam kada je u Europskom parlamentu bilo Izvješće o Srbiji, a izvijestitelj je bio **Vladimir Bilčik**. Imao sam priliku pratiti direktan prijenos te rasprave i nakon toga smo komentirali u Uredu aktualne teme koje se tiču proteklih izbora», kaže Piuković.

Nastavak prakse

Staziranje Marina Piukovića kod eurozastupnika Resslera jedan je od rezultata dobre suradnje HDZ-a i DSHV-a, odnosno Mladeži dviju stranaka.

»Mladež DSHV-a i Mladež HDZ-a surađaju zaista dobro i plodovi naše suradnje su vidljivi. S vodstvom Mladeži HDZ-a imam redovitu komunikaciju, a isto tako i s pojedinim članovima. Važno je održavati te veze jer ćemo

Marin Piuković i Karlo Ressler s asistentima i stažistima

našu uspješnu suradnju prenijeti na nove, mlađe generacije koje će, siguran sam, nastaviti suradnju za koju smo mi stvorili jake temelje.

U DSHV-u se nadaju kako će ovaj program postati praksa te da će se uspjeti pronaći još prostora za staziranje mladih političara u EP-u.

»Ono što je prvo što sam zamolio eurozastupnika Resslera bilo je da nakon mog dolaska ovo bude praksa da svake godine šaljemo mlade na staž. Siguran sam da će i ostali eurozastupnici koji su članovi HDZ-a otvoriti prostor za naše mlade i već su krenuli razgovori na tu temu. Nama kao manjinskoj stranci od velike važnosti je podrška HDZ-a kao najsnažnije političke stranke u Hrvatskoj. Vlada Hrvatske, na čelu s premijerom **Andrejom Plenkovićem** učinila je mnogo za Hrvate u Srbiji kao nitko prije, a isto tako i suradnja s ministarstvima u Hrvatskoj najbolja je u povijesti suradnje i zahvaljujući tome imamo niz pozitivnih rezultata. Vidimo kako je komunikacija od strane vlasti u Hrvatskoj s predsjednikom DSHV-a **Tomislavom Žigmanovim** u posljednje vrijeme učestala, osnažena je politička podrška, Vlada Hrvatske financi-

ra izgradnju Hrvatske kuće u Subotici, izdvajaju se veća financijska sredstva za funkcioniranje naših institucija i udruga i još mnogo raznih projekata koji su nam potrebni da očuvamo naš hrvatski identitet«, kaže Piuković.

S obzirom na bruxelleška iskustva, Piukovića smo pitali i koliko je Europska unija zainteresirana za manjinska pitanja, koliko su ona važna u njihovima politikama?

»Pitanja manjina su u EP-u prisutna svakodnevno. Europska unija vodi računa o svakom pojedincu bez obzira kako se on osjećao, samo je važno da poštuje vrijednosti za koje se Unija zalaže i pronaći će svoje mjesto«, kaže on.

Benefiti Unije

U Srbiji je euroskepticizam u porastu, posebice s aktualnim ratom u Ukrajini. U tom kontekstu, s Piukovićem smo se dotaknuli i pitanja – vrijedi li se i zašto zalagati za ulazak Srbije u EU?

»Svakako da vrijedi, i to je jedan od glavnih narativa i naše političke stranke – da želimo vidjeti Srbiju u EU. To je velika obitelj koja se brine o svim svojim zemljama članicama. Veliki su benefiti biti član te obitelji. Gospodarski rast je brži, vladavina prava je veća, sloboda medija je osigurana. Veće su šanse za pronalazak zaposlenja i za studiranje u drugim državama članicama, što je za mlade i više nego korisno. Isto tako, postoji i financijska sigurnost za države članice. Kao pripadnik nacionalne manjine smatram da bi bilo dobro da se Srbija okrene tome putu, jer će to dovesti i do veće političke zastupljenosti ovdašnjih Hrvata. Mi smo trenutno bez sudjelovanja u vlasti i isključeni smo iz procesa donošenja odluka.

To je naš najveći problem za koji vjerujem da bi mogao biti riješen ulaskom u EU. Da bismo osigurali bolje uvjete za život našim ljudima i da bismo zaustavili napuštanje rodnih kuća, moramo biti u prilici govoriti za stolovima gdje se odlučuje, a to je iz pozicije vlasti. A kada je riječ o ekonomskoj krizi koja je započela pandemijom virusa covid-19, pa se nastavila stanjem u Ukrajini, vidimo da EU osigurava pakete pomoći za svoje zemlje članice i sigurno će građani EU manje osjetiti ovu krizu nego oni koji su izvan Unije«, navodi Piuković.

Osim radnog dijela, Piuković je u slobodno vrijeme, vikendima, putovao i obilazio Belgiju.

»To je, bit ću slobodan reći, sastavni dio staža. Putovanja nam otvaraju mogućnost da se upoznamo s kulturom i načinom života pojedinih regija i država, te kasnije možemo praviti usporedbu. Puno sam šetao, razgledao i razgovarao s ljudima koji tamo žive. Dobio sam uvid što znači živjeti u jednoj državi kao što je Belgija i to iskustvo mi je također dragocjeno«, kaže Piuković na kraju razgovora.

D. B. P.

Imamo predsjednika!

Naša otadžbina, odnosno domovina Srbija je relativno mlada država; nedavno, 5. lipnja, napunila je tek šesnaesti rođendan (još nije ni punoljetna). Proglašena je (iz nužde) 2006. godine 5. lipnja, nakon odlaska Montenegro iz zajedničke države. U tom trenutku imali smo čak dvojicu predsjednika: jednog bivšeg od propale zajedničke države SRJ (»tvorac« Ustava ove novo-stare države) i aktualnog predsjednika Srbije koji je bio isto »dvostruki«, jer je rukovodio tada vodećom Demokratskom strankom. On je izabran u još jednom mandatu, ali tada već kao predsjednik osamostaljene Srbije. Poslije smo u jeku »izborne utrke« imali kratko (skoro dva mjeseca) v. d. predsjednicu države, tadašnju predsjednicu Skupštine. Srpski narod i narodne manjine tada su dobili novog predsjednika Srbije, bivšeg radikala, koji je postao »napredan« i pocijepao vezu sa svojim kumom. Kumstvo je često neka

Balkon rezidencije predsjednika Srbije

vrsta »prinudno-korisničkog braka« u politici, što se može i prekinuti kad kum postane rival aktualnom vladaocu mirnim, ali i nasilnim putem za što imamo i povijesne činjenice. U našoj »relativno mladoj« Republici Srbiji još nemamo strogo definirane ceremonije (istine radi još mnogo što-šta nemamo, ali o tome drugi put), pa je tako izabrani kandidat za predsjednika prije ulaska u skupštinsku zgradu, sa stupa ove »najvažnije« zgrade u Srbiji (u pozadini s postrojenom gardom) održao govor »spontano okupljenoj« masi (točan sociološki naziv je: »organizirana gomila«). Na inauguraciju su neki građani došli iz daleke južne Pokrajine, strpljivo su stajali na rominjajućoj kišici i nisu se razili ni kad je govornik otišao u skupštinsku zgradu položiti prisegu. Poslije prisege je održao »pristupni govor« od cca. sat vremena (o glavnim točkama ove besjede mogli ste čitati u prošlom broju *Hrvatske riječi*). Novi-stari predsjednik je potom prešetao preko puta i pred službenom rezidencijom predsjednika (bivši Novi dvor) prisustvovao je službenom vojnom ceremoniju garde i potom održao kratak govor. U

okruženju okupljena masa kao »zvučna zavjesa« ritmički je skandirala »Aco, Srbije«. Tri govora u istom danu na tri skoro iste lokacije! Zar to nije naporno za glavnog aktera? Sanjao sam kako bi se sve to moglo pojednostaviti.

Habemus presidente!

Evo jednog mnogo kraćeg i efikasnijeg scenarija iz mog sna. Skupština na svojoj svečanoj sjednici na osnovu izbornih rezultata izabere novog predsjednika Srbije koji zatim polaže kratku prisegu. Budući da zgrada nema balkon, predlažem da se izgradi jedan prigodni balkončić s kojeg bi se aktualni predsjednik Skupštine mogao oglasiti: »Habemus presidente! Imamo predsjednika, a on je (ime, očovo ime i prezime). Prije ove objave iz određenog dimnjaka puštao bi se bijeli dim kako bi »spontano okupljene mase« bile obaviještene o velikom događaju. Sutradan u podne s balkona službene predsjedničke rezidencije novi predsjednik bi održao govor »Eto mene, eto vas«. Zatim bi objavio program »Slušajte moje viđenje budućnosti«. To je u duhu proklamirane »kulture sjećanja« jer na povijesni dan 23. travnja 1815. godine tadašnji knez reče: »Eto mene, eto vas« (a program budućnosti će biti) »rat Turcima«. Program je bio uspješan i Srbija je postala samostalna i međunarodno priznata država. Sličan je i najnoviji program koji je težak i mukotrpan, ali »Srbija će ostati cijela« uz pregovore i kompromise.

Kompromisi i pogled u budućnost

»Trebamo se suglasiti konačno... da su nam pogledi u prošlost drugačiji... trebaju nam iste naočale i dvogledi u budućnost« (o susjednoj državi Hrvatskoj). Moje mišljenje: činjenice su činjenice, događaji su događaji, povezivanje činjenica i događanja je tumačenje, a to može biti različito. Evo klasičnog slučaja: otac, sin i magarac. Oni su »činjenica«. Događaji su sljedeći: otac vodi magarca, a sin sjedi na magarcu. Nailazi jedan prolaznik i kaže (»tumačenje«): »Kakav si ti sin kada dozvoljavaš da tvoj stari otac pješači a ti jašeš na magarcu?«. Akteri promijene situaciju, otac sjedne na magarca, a sin postane magarovodac. Nailazi prolaznik i veli: »Kakva si to budala, mlad i nejak pješačiš, a otac jaše magarca, umjesto da i ti sjedneš na tovar i zajedno jašete?«. Akteri poslušaju mišljenje i obojica zajašu životinju. Opet naiđe neki stranac i uzbuđeno kaže: »Kako ste vi surovi, mučite tu jednu životinju, umjesto da idete pješice, a magarca vodite«. Tako su i učinili, obojica su sjašili i nastavili su dalje pješice vodeći magarca na uzdi. Toliko o razlici viđenja prošlosti i pogleda u budućnost kao i o kompromisima i dijalozima. No, postoji i varijanta da magarac samovoljno ide naprijed, a otac i sin ga slijede.

Ne i ne! Ali – u redu

Hrvatska je, kao što je poznato, s nemalom dozom utučenosti primila informaciju s prošlogodišnjeg popisa stanovništva: građana te države manje je za oko 400.000, što je ravno nestanku Splita, Rijeke i Osijeka zajedno, odnosno polovine Zagreba. Podatak da Hrvatska danas ima manje od četiri milijuna stanovnika (oko 3,9 milijuna) bio je dovoljan da grmljavina međusobnih optužbi na relaciji predsjednik **Zoran Milanović** – premijer **Andrej Plenković** nadjača tamošnje demografe i ostale stručnjake, koji su davno ranije upozoravali na to da se »nestanak građana« vidi svakodnevno, i to golim okom. U međuvremenu, kao što je poznato, Milanović i Plenković intenzivirali su sukob težim verbalnim topništvo na svim poljima društvenog života u Hrvatskoj, a kraj tome nazire se samo nečijim porazom na izborima.

Iznenađujuće ili ne, ali ta vijest kod nas nije primljena s uobičajenom dozom zluradosti. Prije bi se moglo reći da su rezultati popisa u Hrvatskoj dobro došli da se i ovdašnja javnost pripremi na značajan gubitak broja građana u okvirima ove države. O tome svjedoče i sporadične izjave domaćih demografa u javnosti, a koji najčešće licitiraju brojkom »ispod sedam milijuna«, odnosno oko 6,8. Razloge manjeg broja stanovnika Hrvatske ili onoga koji će pokazati stanje u Srbiji nakon popisa u listopadu ove godine za ovu priliku nije potrebno navoditi, jer se o njima može gotovo svakodnevno slušati ili čitati. Uostalom, i posljednji popis ovdje (2011.) pokazao je da cijela Srbija »odumire«, izuzev Beograda, Novog Sada i Novog Pazara, koji su imali veći broj stanovnika, a sva je prilika da će taj trend biti nastavljen. Samo malo žešće.

E, u takvim uvjetima pojavila se informacija da je lokalno Tajništvo za građevinarstvo pri Gradskoj upravi početkom godine kompaniji *SMB gradnja* izdao lokacijske uvjete za izgradnju poslovno-stambene zgrade tik do Otvorenog sveučilišta, na mjestu nekadašnjeg betonskog skeleta započetog i nikada dovršenog kina. O *SMB gradnji* kao investitoru nećemo, jer smo na stranicama *Hrvatske riječi* o investitorima pisali više puta, a i sama njihova namjera gradnje dvanaestokatnice u situaciji općeg pada broja stanovnika pokazuje logiku koja je sve samo ne poklapanje s očekivanjem. I za one koji padaju krsteći se na ovu zamisao topla je preporuka da se pozabave uzrokom, a ne posljedicom.

Ako od toga pođu, dovoljno je samo da pogledaju izjave *Magločistaču* predstavnika nadležnih tijela koji su *SMB gradnji* omogućili dobijanje »lokacijskih uvjeta«. Naizgled probuđeni Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kul-

ture i njegov stariji, istoimeni republički brat nastavili su praksu započetu još od vremena rušenja zgrada i gradnje stambeno-poslovnih objekata (u izvedbi *DG Companyja*) u Ulici Braće Radića – protive se nicanju dvanaestokatnog mastodonta pored Otvorenog sveučilišta, jer su lokacijski uvjeti u suprotnosti s više važećih dokumenata, poput uređenja Zone I. gradske jezgre, Prostornim i Generalnim urbanističkim planom. S druge strane, Tajništvo za građevinarstvo i Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, uz potporu gradonačelnika **Stevana Bakića**, iste ove dokumente ne vidi kao prepreku za izgradnju planiranog objekta. Sve do sada – očekivano.

Najzanimljiviji i najdovoljniji – kao i mnogo puta prije toga – u ovoj je priči predsjednik Skupštine grada **Bálint Pásztor**. I to po više osnova. Mlađi Pásztor tako kaže kako je on, kao i stranka kojoj pripada, protiv izgradnje ovog objekta, jer »ruši izgled gradske jezgre«, te da bi na tom mjestu trebalo izgraditi podzemnu

garažu. Javnosti je poznato da je upravo Bálint Pásztor nedavno bio jedan od inicijatora stopiranja rušenja zgrada u najužoj gradskoj jezgri s istim argumentima kao i sada kada je riječ o mnogo većim gabaritima objekta. Međutim, njegove riječi da oko ovoga pitanja (oko kojega se ne slaže) s gradonačelnikom »nema apsolutno ni konflikta ni nesuglasica« otkrivaju pravu prirodu njega kao nositelja dužnosti koju obnaša i člana stranke kojoj pripada – jačinu svete vode, koja niti pomaže niti odmaže. Dodatno se posipajući pepelom, mlađi Pásztor u nastavku iznosi i argumente kojih bi se ionako mnogi sjetili: sadašnja vlast ne može učiniti ništa protiv toga, jer je, kako je naveo, »voz prošao«, odnosno ugovor je potpisan za vrijeme prošlog mandata. Valjda da bi svoje mlako Ne! dodatno omilio »onima iznad njega« Bálint Pásztor elaborira tu tezu riječima kako bi se (eventualnim) raskidom ugovora sa *SMB gradnjom* poslala loša poruka budućim investitorima koji su zainteresirani za gradnju u Subotici, jer bi Grad tada ispao neozbiljan. A tko će s takvim sklapati ugovore?

Jedino što Bálint Pásztor nije rekao je i da je u vrijeme sklapanja ugovora (2019.) sa *SMB gradnjom* vladajuća postava bila ista, samo s drugim igračima: gradonačelnik **Bogdan Laban** i predsjednik Skupštine grada **Tivadar Bunford**. Teme, recimo, »A koliki je moj deo?« ili pak »Kada može 12, zašto ne i 24?« spadaju u domenu priča za djecu. Ili pak urbanih legendi.

Z. R.

Pet nagrada za vojvođanske Šokce

Protekloga vikenda u Topolju održana je manifestacija 27. *Baranjski bečarac*. Program je počeo u petak s prvenstvom u kuhanju graha, revijom narodnih nošnji te šokačkim veseljem.

Na reviji nošnje lijep uspjeh ostvarili su šokački Hrvati iz Vojvodine. Prvu nagradu za najljepše nošenu nošnju u kategoriji udanih žena/snaša osvojila je **Anita Đipanov-Marijanović** iz monoštorskog KUDH-a *Bodrog*. Treće mjesto u istoj kategoriji pripalo je **Anici Krizmanić**, članici HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega. Član bereške udruge **Matija Gorjanac** osvojio je 3. mjesto u kategoriji muškaraca/čiča. Lijep uspjeh ostvarili su i članovi hrvatske udruge *Sorgg* iz Vajske. U kategoriji snaša drugo mjesto osvojila je **Vesna Fehir-Petrov**, a u kategoriji djevojaka **Tamara Jergić** osvojila je treće mjesto. Prema ocjeni stručnog povjerenstva, predstavnici udruga s vojvođanske strane Dunava pokazali su bogatu raznolikost tradicijske baštine.

U okviru *Baranjskog bečarca*, u nedjelju je održana smotra folkloru gdje su nastupile udruge iz Hrvatske, Srbije, Mađarske i BiH. Iz Srbije, publici su se predstavili HKC *Bunjevačko kolo* i HKPD *Matija Gubec* iz Tavan-kuta.

H. R.

 Anica Krizmanić i Matija Gorjanac

 Tamara Jergić, Mladen Šimić i Vesna Fehir-Petrov

 Anita Đipanov-Marijanović

Običaj bunjevačkih Hrvata na Duhove

Kraljice još ljeljaju

Među mnogim običajima bunjevačkih Hrvata u Bačkoj su i *kraljice*, vezane uz blagdan *Dova* (Duhova) koji se slavi pedeset dana nakon Uskrsa. U pitanju je skupina djevojčica i djevojaka, u pratnji pastira (momaka), koja u povodu Duhova prolazi pjevajući ulicama i, kako se vjeruje, donosi blagoslov obiteljima. Djevojčice su odjevene u nošnju i na glavi nose krunu od cvijeća, koje simboliziraju proljeće. Pjevaju kraljičke pjesme spjevane u šesteru. Svaki stih se pjeva dva puta i kod ponavljanja dodaje se prijev *ljeljo* (otuda termin *ljeljanje*). Smatra se da su te pjesme po svom izvoru vrlo stare, još iz predkršćanskog vremena.

Običaj »kraljica« u bunjevačkih Hrvata danas živi u subotičkoj župi sv. Roka, kao i u Tavankutu, što se vidjelo i čulo i protekle nedjelje, 5. lipnja, na blagdan Duhova.

U Keru smo imali priliku vidjeti i čuti *kraljice* koje su dijelom članice HKC-a *Bunjevačko kolo* te dijelom župljanke

župe sv. Roka. Išle su ulicama Kera i pjevale kraljičke pjesme. Prethodno su bile na misi u kerskoj crkvi. Organizirali su ih i pripravili za nastup časna sestra **Silvana Milan** i voditelji folkloru u HKC-u **Senka Horvat** i **Marin Jaramazović**.

U Tavankutu ovaj običaj čuva mjesni HKPD *Mati-ja Gubec*. *Kraljice* su tako i ove godine sudjelovale na blagdanskoj misi, a nakon toga pjevale kraljičke pjesme ispred crkve. U popodnevrim satima *ljeljale* su ulicama sela. Za njihovu pripremu bio je zadužen voditelj *Gupčeva* folklornog odjela **Darko Prčić**.

Običaj *kraljica* prakticiraju i šokački Hrvati. Najpoznatije su *ljelje* iz sela Gorjani kod Đakova, čiji je običaj proljetnoga ophoda 2009. upisan na UNESCO-ov popis nematerijalne svjetske baštine u Europi.

H. R.

Festival tista u Topolju

Ukusni, starinski zalogaji

»Nekada su se sva jila kuhala sa tistem. Bilo da se kuha krompa, gra, grašak mislili su se u to trganci, pa se može reći da je tista na stolu bilo svaki dan«, kaže Eva Kostelić

Crkvu sv. Petra i Pavla u Topolju pamtim još s početka 80-ih godina prošlog stoljeća. Iz vremena kada se od Gajića do Topolja stizalo kamenitom cestom, a sama crkva bila je napuštena i devastirana. Ova najstarija crkva u Baranji, spomenik kulture nulte kategorije, obnovljena je prije dvadesetak godina, ali je i dalje ostala bez tornja. Ne zato što je ponestalo novca za to već što su obnovitelji odlučili zadržati originalni izgled, po kome crkva nikada nije ni imala toranj, a legenda kaže da su ga gromovi rušili još prilikom gradnje pa se odušlo od podizanja tornja. Ove godine je 300. obljetnica od izgradnje crkve, pa se organizatorima *Baranjskog bećarca* činilo zgodnim ispred crkve organizirati trodnevni program. Dio tog programa prvi puta bio je *Festival tista*. *Lokšice, trganci, rezanci, zavezanci, čikovi, valjušci, taške, čikmaki* nazivi su tradicionalne šokačke tjestenine u bogatoj baranjskoj trpezi.

Jeste baranjska trpeza puna *jila* od *tista*, ali ne zaostaje ni ona bačka, a okus bačke kuhinje u Topolje stigao je iz Monoštora i Tavankuta, uz to začinjen okusima iz Mohača. Ja sam se ovoga puta odlučila zadržati na onim baranjskim.

Rapsodija okusa

Najbogatija ponuda bila je ispred članica gajickog KUD-a *Seljačka sloga* i KUD-a *Baranjski Šokci* iz Draža. Ipak

su one na domaćem terenu, pa su se pred gostima, kako onima koji su sudjelovali na *Festivalu tista* tako i onima koji su došli vidjeti i kušati, htjele pokazati najbolje što mogu.

»Rizanci sa makem, rizanci sa sirom, orem, gomboce, taške sa pekmezom, kolačići (krafne), masne pogačice... Još trgamo i trgance jer se pored nas kuha guščiji paprikaš i ti trganci će se ukuhati u tom paparikašu. Spremale smo ova jila od ranog jutra i ne pitajte kakve smo doma ostavile kuhinje. Pravi se ta jila i danas. Naročito rizanci sa makem, orem, neko volji gomboce, neko taške. Hoćete neki recept? Može gomboci? Kuha se pola kile krompe i 40 deka oštrog brašna, malo ulja, tri jaja. To se zamisi, puni i kuha. Sada nema šljiva, pa smo mi stavili čokoladu. Nakon kuhanja umiša se u upržite i pošećerite mrvice. Nekada su se sva jila kuhala sa tistem. Bilo da se kuha krompa, gra, grašak mislili su se u to trganci, pa se može reći da je tista na stolu bilo svaki dan«, kaže članica gajicke udruge **Eva Kostelić**.

Udruga baranjskih starina *Ižip* iz Topolja sebe je na *Festivalu tista* doživljavala kao domaćina, pa se ni oni nisu dali obrukati. Mješovita muško-ženska ekipa zasukala je rukave.

»Kuhali smo zavezance. To je vučeno tisto koje se puni starim kruvom koji se umisi sa mašćom i paprikom i time se puni tisto i veže i kuha u čorbi. Pravili smo još krompu na paprikaš. To se kuhalo kada se išlo raditi u vinograde.

Koji se umisi sa mašćom i paprikom i time se puni tisto i veže i kuha u čorbi. Kuhalo se vani. Suho meso, krompe u sezonsko povrće. Misilo se tisto i od njega pravili trgan-ci i čikovi i to se ukuhavalu u jilo», kaže **Boban Đurić** iz topoljske udruge.

Šokica na bedžu

Grah u zemljanim posudama kuhali su gosti iz Hrvatske mađarske samouprave Mohač, ali je više od graha meni zanimljiv bio njihov štand s prepoznatljivim maskama koje nose mohačke *buše*.

»Od naših starih smo naučili da se te maske zovu *larfa*. Prave se od crvene vrbe koja je meko drvo i lako se obra-

đuje. Kada je izrezbarimo, stavljamo ovčije rogove i boji-mo se svinjskom krvlju, a okolo se stavlja ovčije krzno», objašnjava voditelj škole rezbarenja maski **Ivo Kunovski**.

U razgovor se uključuje i predsjednik Hrvatske samou-prave Mohač **Đuro Jakšić** koji nam pokazuje i *škrepetalja* koja proizvode buku bez koje nema ni pravih mohačkih *buša*.

Nama su zanimljive bile maske mohačkih *buša*, a veći-ni posjetitelja drvene klompice. One monoštorske. Neki su se čak i ohrabрили i u ruke uzeli alat i pokušali od komada drveta oblikovati nešto što bi nalikovalo klompama. Neću o klompama više, jer tu priču sačuvati ćemo za jedna po-seban tekst.

Vratit ću se na *jila od tista*. Mogla su se i kušati. Ja ni-sam propustila *zavezance*. Naravno, nisam odoljela ni monoštorskom ribljem paprikašu. Da se Tavankučani ne naljute, njihov *pivčiji paprikaš* ostavila sam za neku drugu prigodu.

I nije *jilo*, ali je originalni način da se i mladi zaintere-siraju za tradiciju, pa u ovu priču dodajem i **Tomislava Livaju**.

»Prošle godine pokrenuo sam brend koji se zove *Baba Seka*. Grafička su to rješenja koja mogu biti zanimljivi su-veniri. Otisci na majice, bedževe, prišivke, razglednice. Ima oko 80 ilustracija sa šokačkim dosjetkama, crteži-ma», objašnjava Livaja otkud na bedžu Šokica ili na pri-šivku moderne jakne stari Šokac.

I moglo bi se s *Festivala tista* napisati još puno toga. Ali stat ću ovdje kako bih ostavila prostora i za fotografije, jer ovo napisano, osim doživjeti, treba i vidjeti.

Z. V.

Peta šetnja CROz kuhinje Vojvodine

Druženje, pjesma, mirisi kuhanja, dobro raspoloženje kuhari, odlična jela i vino. Sve to, uz želju za druženjem, privuklo je stotinjak sudionika i natjecatelja na petu manifestaciju *CROz kuhinje Vojvodine*, koju je organiziralo Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina. Dvorište Dobrovoljnog vatrogasnog društva na Starom Majuru bilo je tog 4. lipnja pozornica još jednog upoznavanja i kušanja gastronomske baštine različitih dijelova ovdašnje hrvatske zajednice, što je ostao glavni cilj i ovogodišnje manifestacije petrovaradinske hrvatske udruge.

»Ova manifestacija slavi svoj prvi mali jubilej. I dalje oko jela i stolova nastojimo okupljati našu hrvatsku zajednicu, a ujedno domaće stanovništvo upoznati s ovakvim načinom njegovanja baštine. Također želimo uputiti poruku važnosti međusobnog druženja, pronalaženja mira i opuštenosti, za što u današnjem načinu

života ima malo vremena«, kazao je predsjednik *Jelačića* **Mirko Turšić**.

Vjekoslav Popović i **Stanislav Pljukavac** su u ime Zbora župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovača na prvom štandu koji smo obišli pripremali gulaš od posebno izbalansirane mješavine svinjskog i junećeg mesa. Na drugom kraju kuharskog »bojišta« kuhaču je držao **Goran Kaurić**, ovoga puta u svojstvu predstavnika Lovačkog društva *Diana* iz Zrenjanina, spremajući tradicionalni lovački paprikaš.

»Naše lovište obiluje populacijama divlje svinje, pa je meso divlje svinje osnov ovoga jela, uz jednu trećinu srnećeg mesa. Uz to, tu su samo osnovni sastojci: voda, luk, papar i krumpir radi gustoće, te samo malo ljutine. Tako se dobiva lako ljetno jelo, neopterećeno začinima, nasuprot običaju kuhara kod nas u Vojvodini koji, kako bi paprikaši bili pikantni i gušći, imaju običaj dodavati u njih

pekmez od šljiva, senf ili dodatnu masnoću, što sve po ovim vrućinama opterećuje probavu. U lovačkom paprikašu dominira okus mesa divljači«, kaže Kaurić, podešavajući vatru svojega kotlića.

Ekipa starčevačkog ogranka Udruge banatskih Hrvata, koju su činili **Nikola Stana, Nemanja Petrović, Željko Blazović i Nikola Pavlić**, pržila je šarana i tolstolobika.

»Na našem današnjem jelovniku trebala je biti starčevačka dunavska deverika, ali se voda povukla u korito Dunava i sa sobom odnijela i deveriku. Šaran joj je sva-

kako dostojna zamjena«, kazao nam je Nikola Pavlić, predsjednik ogranka.

Konačno, glavni kuhar domaće, petrovaradinske ekipe bio je **Robert Štimac**, član Predsjedništva *Jelačića*, koji je spremao roštilj.

Zborovanje je dopunila **Katarina Čeliković**, djelatnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koja je predstavila knjigu *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine*, objavljenu prije dvije godine, treću knjigu koja je nastala kao plod terenskog etnološkog istraživanja među Hrvatima u Vojvodini (kazivači su bili i iz Petrovaradina). Monografija je objavljena u sunakladi Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-pressa i Zavoda za kulturu

vojvođanskih Hrvata. Značajna dopuna cijeloga događaja uslijedila je kada je nastupala klapa *Jelačić* pod ravnanjem prof. **Vesne Kesić-Krsmanović**.

Visoki uzvanici ove manifestacije bili su i opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu **Stjepan Glas**, generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, konzul savjetnik **Ivan Rukavina**, djelatnik Ureda HNV-a **Darko Baštovanović**.

M. T.

Izazovi organske proizvodnje

»Još prije desetak godina formirali smo cijene koje su bile nešto više u odnosu na cijene konvencionalnih proizvoda i nismo ih dirali od tada. Sada dolazi do nenormalnih pomjeranja, ali mi nećemo mijenjati cijene dok imamo roda od prošle godine«, kaže Josip Mamužić

Za organsku proizvodnju obitelji **Josipa Mamužića** iz Mirgeša može su čuti ne samo u okolici Subotice već i mnogo šire. Svojim pravilom »3K«, što su kontinuitet, kvaliteta i količina, Josip Mamužić opstaje na tržištu kao uvaženi proizvođač.

U razgovoru za *Hrvatsku riječ* otkriva što ga je potaknulo da se otisne u koncept organske proizvodnje, tada potpuno nov i stran za naše tržište, koji su uspjesi i benefiti, a koje su mane ovakvog načina rada.

Početak je bio sada već davne 2003. godine. Učlanio se Josip u udrugu *Terra's* iz Subotice i uz njihovu potporu krenuo u potpuno nov način proizvodnje.

»Razlog zbog kog sam se okrenuo organskoj proizvodnji je bilo moje zdravstveno stanje. Imao sam određenih respiratornih tegoba zbog uporabe kemijskih zaštitnih preparata u konvencionalnoj proizvodnji, jer se nisam štitio na adekvatan način. Pohađao sam razne obuke i tečaje u organizaciji udruge *Terra's*, sudjelovao u oglednim poljima, kako na tuđim tako i na svom gospodarstvu«, priča Josip o svojim počecima.

Dva desetljeća borbe

Krenuo je s jednim hektarom povrtlarskih kultura i nešto malo žitarica. Tri godine trajao je period konverzije. U to vrijeme, a bila je to 2006. godina, krenula je pomama za ovakvim tipom organskih proizvoda. Razlog je to što je odlučio povećati površine u organskoj proizvodnji i 2009. certificirana je bila proizvodnja na 22 hektara.

»Taj opseg proizvodnje podrazumijevao je pedesetak biljnih vrsta, od začinskog bilja, sjemenske proizvodnje, povrtlarskih biljnih vrsta, sve do žitarica, a 2009. godine smo zasnovali i zasad višnje na tri hektara, te poslije pet godina trešnju na jedan hektar. Nažalost, prije dvije godine smo te biljne vrste isključili iz organske proizvodnje zbog fizičke nemogućnosti savladavanja tehnologije gajenja, odnosno nedostatka radne snage na samom gospodarstvu. Upravo zbog toga sveli smo našu organsku proizvodnju na šest hektara. Prevladavaju žitarice koje se mogu obrađivati strojevima bez angažiranja dodatne fizičke radne snage koju je skoro nemoguće naći. Na ovaj način mogu kontrolirati proces proizvodnje i zavisiti više od svog osobnog rada. Kako smo se godinama polako razvijali, tako smo ulagali u strojeve i ovladali tehnologi-

jom, konzultirali se sa stručnjacima iz polja organske proizvodnje, a veliku pomoć smo također imali i od tehnologa s Tehnološkog fakulteta iz Novog Sada. Nakon toga odlučili smo uložiti u tehnologiju ljuštenja žitarica i mljevenja u integralno brašno. Posjedujemo na gospodarstvu ljuštalice za žitarice, točnije, sve žitarice osim heljde smo mogli dorađivati, pakirati i prodavati. S integralnim brašnom smo radili do prije dvije godine, ali ponovno zbog nedostatka radne snage i procesa proizvodnje koji je zahtijevao dodatna angažiranja i ulaganja u specijalizirane prostorije za tu namjenu kako bi bila legalna, proizvodnju smo ugasili«, govori Josip.

Prilagođena tehnologija obrade

»Koristim uglavnom sve poticaje koje mogu naći. Na primjer, od Pokrajinskog tajništva sam dobio sredstva za nabavu stroja gruber, međuredni kultivator je kupljen od sredstava Ministarstva poljoprivrede prije pet godina, sve su to povrati od 50 %. Koristim i povrat za certifikaciju, jer svaki dinar je bitan kada se podvuče crta. Gledamo tehnologiju obrade prilagoditi koliko je to moguće u našim okvirima kako bi omjer ulaganja bio što efikasniji. Dok smo radili klasičnu proizvodnju, takva tehnologija je iziskivala mnogo prijelaza i gaženja zemlje, utroška energije, vremena i sredstava što se pokazalo kao neisplativo. Sada imamo mnogo bolji učinak kako smo se prilagodili drugačijoj tehnologiji obrade; nema više prevrtanja zemlje plugom, koristimo gruber, umjesto sjetvospremača koristimo germinator. Mnogo smo komforniji s vremenom, lakše nam je raditi, stoga treba se koristiti novim tehnologijama i napretkom proizvodnih procesa koji su kvalitetniji od tradicijskih«, kaže Josip Mamužić.

Problemi s cijenama, radnicima, izvozom

Trenutačno Josip na svom gospodarstvu od žitarica proizvodi speltu, proso, ovas, ječam, raž i lan. Za tim žitaricama je najveća potražnja, potrošači su se uvjerili u kvalitetu domaćih proizvoda što im omogućuje da se izborimo s ponuđačima iz Kine i drugih zemalja.

»Plasman i preradu gotovog pakiranog proizvoda počinjem tek nakon završetka sezone radova u polju, budući da se ne može stići sve u isto vrijeme. Imamo između 40 i 50 adresa diljem naše zemlje na koje šaljem svoje proizvode. To su vjerni kupci s kojima surađujemo godinama, stoga nam je lakše kada znamo da je veći dio prodaje osiguran. Ne poslujem više s marketima upravo zbog smanjenja opsega proizvodnje i nedostatka radne snage kako bih se uspio držati pravila '3 K' – kontinuitet, kvaliteta i količina. Stavili smo akcent na kvalitetu, to nam je ipak najvažnije, a količinu držimo onoliko koliko možemo uraditi«, kaže Josip.

Cijenu svojih proizvoda Josip nije mijenjao iako su ove godine mnogi proizvođači korigirali svoje cjenike. Želja im je izići u susret vjernim potrošačima koji su sve ove

godine bili uz njih, pružali im potporu kupovinom proizvoda.

»Još prije desetak godina formirali smo cijene koje su bile nešto više u odnosu na cijene konvencionalnih proizvoda i nismo ih dirali od tada. Sada dolazi do nenormalnih pomjeranja, ali mi nećemo mijenjati cijene za naš rod od prošle godine. Što će se događati sljedeće godine, ostaje otvoreno pitanje, ne znamo što nam donosi nova sezona. Faktor u rastu cijene koji također moramo uračunati je i cijena ambalaže koja se također povećala« kaže Josip.

I njega kao i druge poljoprivrednike muči cijena radne snage i goriva, ali osim skupljih radnika Josip ističe i problem kvalitete rada. Kaže, koliko je cijena rada po satu otišla gore, toliko se smanjila kvaliteta rada. Za osam sati angažiranja radnika, nema ni šest sati efektivnog rada.

»Sat rada plaćamo između 300 i 400 dinara, plus prijevoz 500 do 800 dinara, zatim pripadajući porezi prema državi. Kada se svede računica, na primjer, plaćamo radnika 80 dinara po kilogramu obranih višanja. Ako ne možemo dobiti cijenu od barem 200 dinara za kilogram višnje, postavlja se pitanje isplativosti rada«, ističe naš sugovornik.

Posljedice globalnih politika osjete poljoprivredni proizvođači, a Josipu je najveća muka otežan izvoz.

»Tu se radi o svježem voću koje može biti u hladnjačama oko 10 dana i mora do tada biti prodano ili stavljeno u preradu. Sretna okolnost mi je što sestre imaju hladnjaču, te mogu koristiti njihove kapacitete pa se na neki način dovijamo, ali je bilo mnogo lakše ranije kada su dolazili strani kupci. Znali su točno kada počinje proizvodnja, dolazili bi kod nas na izravan dogovor oko cijene i ona se nije mijenjala tijekom berbe. Dogovarali su se jasni termini i mogao se planirati okviran broj potrebnih radnika u berbi i vrijeme koliko će ona trajati. Sada se događaju obaranja cijena tijekom berbe, stoga ne možemo imati jasnu sliku isplativosti. Alternativno se možemo okrenuti strojnom branju. Tako bi umjesto deset ljudi bilo dovoljno dvoje radnika. Ali takve višnje mogu biti plasirane isključivo za potrebe industrijske prerade. Prošle godine cijena industrijske višnje bila je 45 dinara po kilogramu, što je izuzetno nisko kada se uzmu u obzir svi inputi u proizvodnji. Idealno bi bilo kada bi ove godine cijena dosegla razinu od 80 dinara«, kaže Josip.

Ivan Ušumović

Bunjevačko kolo i u Orahovcu

ORAHOVAC – Folklorci HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice proteklog vikenda imali su dva nastupa. Prvi je bio 4. lipnja u Topolju na manifestaciji 27. *Baranjski bečarac*. Sutradan, u nedjelju, 5. lipnja, bili su gosti na 54. *Orahovačkom proljeću* koje predstavlja jednu od najvećih kul-

turno-turističkih manifestacija na području Virovitičko-podravske županije i jednu od tri najznačajnije na području Slavonije. Na ovoj manifestaciji, također, nastupili su sa spletom bunjevačkih igara, a u povorci od oko 1.200 sudionika našla se i bunjevačka nošnja koja je privlačila pažnju brojnih posjetitelja.

Suradnja dviju udruga

SUBOTICA – Darivanjem umjetničke slike iz njihova fonda i zahvalnice HLU *Croart* zahvalio se HGU *Festival bunjevački pisama* za desetljeće uspješne suradnje. Po-

sebna zahvalnost odana je predsjedniku HGU-a primarijusu doktoru **Marku Senteu** i profesorici **Miri Temunović** kojima su također uručene slike iz fonda *Croarta*. Predsjednik *Croarta* **Josip Horvat** istaknuo je ovom prigodom kako su članovi HGU-a svojim talentom oboga-

ćivali i oplemenjivali mnogobrojne manifestacije *Croarta* od osnutka ove udruge. Primarijus doktor Marko Sente čestitao je *Croartu* na lanjskoj 10. obljetnici te se zahvalio na darovima i poželio nastavak uspješne suradnje dviju udruga.

Izložba fotografija Josipa Šarića

ZEMUN – Izložba fotografija *Ab ovo* autora **Josipa Šarića** bit će otvorena u galeriji *Čubrilo* u Milenijskoj kuli na Gardosu u Zemunu večeras (petak, 10. lipnja). Šarić je viši znanstveni suradnik Arheološkog instituta u Beogradu, ali i pasionirani fotograf prirode i, napose, divljih ptica. Otvorenje je u 19.30 sati.

Gostovanje sivačke dramske skupine

SOMBORU – U subotu, 11. lipnja, u Hrvatskom domu u Somboru gostuje Dramska sekcija Doma kulture Sivac s predstavom *Svrati, reče čovek*. Autor teksta je **Ivan Velisavljević**, a režiju potpisuje **Milivoje Mladenović**. Početak je u 20 sati, a cijena ulaznice je 200 dinara.

Koncert Nova tamburaška muzika

SUBOTICA – Subotički tamburaški orkestar organizira koncert pod nazivom *Nova tamburaška muzika* u Subotici koji će biti održan u utorak, 14. lipnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 20 sati. Na koncertu će se naći pjesme i instrumentalne kompozicije subotičkih autora komponirane u novije vrijeme. U pitanju su numere koje su već zaživjele kod publike, ali i neke nove koje ćete imati priliku čuti prvi puta. Gosti koncerta bit će ansambli *Ravnica*, *Hajo*, *Biseri* i vokalna solistica **Antonija Dulić**. Dirigentica je **Marijana Marki**. Karte su u pretprodaji u caffe baru *Galerija* (Ulica Petra Drapšina) po cijeni od 400 dinara ili se mogu kupiti pred sam koncert na ulazu.

Predstavljanje monografije udruge Croart

SUBOTICA – HLU *Croart* iz Subotice objavila je monografiju u povodu desetljeća rada udruge – *Deset godina stvaranja lijepoga*. Monografija će biti predstavljena u četvrtak, 23. lipnja, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. O knjizi govore: urednik monografije **Dražan Prčić**, povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović** i novinar **Davor Bašić Palković**. Početak je u 19 sati.

Priručje: Vladimir Nimčević

Iz starog tiska

Pridika protiv nemoralnog oblačenja, gradonačelnik Pletikosić prodao varošku zemlju

4. lipnja 1939. – *Neven* piše da je **Grgo Skenderović** s uspjehom diplomirao na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu i otpočeo u Subotici svoju praksu (Beogradska cesta 31).

5. lipnja 1930. – *Neven* piše da je HPD *Neven* priredio 31. svibnja drugarsko veče za svoje pjevačice, pjevače

i ostale članove u gostioni *Horvata* u Subotici. Također piše da je *Neven* tijekom proljeća 1930. priredio tri uspješna koncerta, i to u Somboru, Osijeku i Subotici. U nastavku piše: »A koliko truda, muke i požrtvornosti iziskuje pripremanje za jedan koncert, kakve 'Neven' daje, to znaju samo oni, koji se bave sa takvim stvarima. Pa stoga je i razumljivo, što su se naše pjevačice i pjevači odlučili, da se malo pozabave i što su priredili ovaj drugarski sastanak«.

6. lipnja 1930. – *Dnevnik* piše da je biskup **Ljudevit Budanović** izdao okružnicu svećenicima ne teritoriju »bačke katoličke biskupije« (tj. Bačke apostolske administrature) da se pridržavaju okružnice pape **Pije IX.** o suzbijanju manije mode. Po naređenju biskupa, na dan sv. Petra i Pavla (29. lipnja) u svima katoličkim crkvama držat će se pridika protiv nemoralnog oblačenja. »Crkva ne dozvoljava nošenje odijela koje ne pokriva sve dijelove tijela«, stoji između ostaloga u okružnici. Biskup također naređuje svojim svećenicima da u svojim župama osnivaju vjerske udruge preko kojih će povesti oštru borbu protiv nemoralnog odijevanja djevojaka.

7. lipnja 1991. – *Brodski list* piše da je KUD *Bunjevačko kolo* iz Subotice prvi put gostovao u Slavonskom Brodu »nakon 20 godina, kada su Bunjevci bili gosti Ogranka Matice hrvatske«. Članovi društva prošli su u svečanoj povorci ulicama Broda, nastupili s bunjevačkim pjesmama i igrama, a potom su bili gosti KUD-a *Matija Gubec* u Slavonskom Kobašu. Domaćine su predstavljali predsjednik KUD-a **M. Gubec Antun Bačo** i predsjednik Ogranka Matice hrvatske Slavonski Brod dr. **Ivan Jelić**, a goste dopredsjednik *Bunjevačkog kola* **Marin Skenderović** i tajnik **Grgo Bačlija**.

8. lipnja 1940. – *Hrvatski dnevnik* piše da je jedan inspektor (prije profesor Učiteljske škole u Subotici) došao pregledati rad jedne Hrvatice (članice HPD-a *Neven*) koja predaje na Građanskoj školi u Subotici. Zahtijevao je da pita djecu pitanja iz srpske povijesti, što je ona i učinila. Međutim, inspektor nije bio zadovoljan ishodom: »Prigodom pregledavanja rada te učiteljice ustanovio sam, da je ona strastvena Hrvatica, te zbog toga ne može doći u višu grupu«, zapisao je inspektor u izvješću. Glede ovog slučaja hrvatski senator **Josip Đido Vuković** poduzeo je korake kod mjerodavnih.

9. lipnja 1923. – *Subotičke novine* pišu da je subotički gradonačelnik **Andrija Pletikosić** »srećno prodao subotički atar, varošku zemlju, pa će sad varoš izdržavati iz domestike (pristojbe) i iz Gradske banke«. Podsjeća pak da je gradonačelnik »još srećnije kupio u požeškom ataru nekih četiri stotine jutara zemlje za sebe«. Zato sarkastično zaključuje: »E, vidi se, da je dr. Andrija mudar gazda, sretan trgovac i – nesebičan domoljub«.

10. lipnja 1921. – List *Bačvanin* ocamljuje zaslužnog hrvatskog intelektualca **Ivana Vojnića Tunića**, profesora Državne muške gimnazije u Subotici, pišući kako je »Sr-bomrzac, odnegovan u mađarskom duhu«, koji »nema dovoljno ljubavi prema ovoj državi i kralju, a o duhu narodnog jedinstva prosto ni pojma nema«.

10. lipnja 1938. – *Subotičke novine* pišu o nastupu pjevačkog zbora HKD-a *Mirosljub* iz Sombora u Osijeku 5. lipnja. Pučanstvu se osobito dopala nošnja pjevačica »koje su prosto na svakom koraku u povorci kroz grad bile fotografisane«.

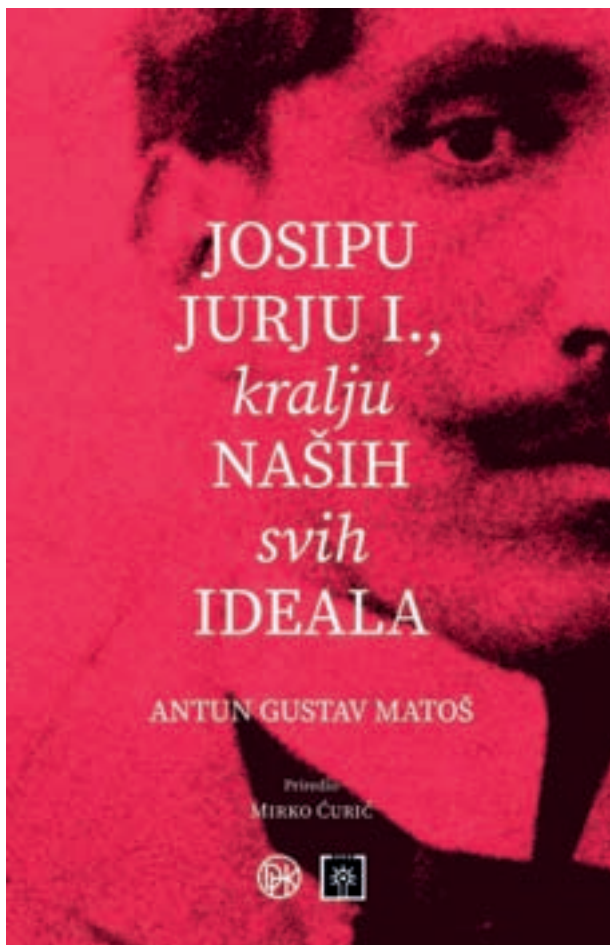
Nova knjiga u ediciji *Matošev milenij* ZKVH-a i DHK-a

Izabrani Matoševi tekstovi o Strossmayeru

U izdanju Društva hrvatskih književnika Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski iz Osijeka i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, u Knjižnici *Matošev milenij* koju je 2014. pokrenuo **Goran Rem**, objavljena je nova knjiga **Antuna Gustava Matoša: Josipu Jurju I., kralju naših svih ideala. Matošev Strossmayer. Izabrani tekstovi Antuna Gustava Matoša o Josipu Jurju Strossmayeru.**

Knjigu je priredio **Mirko Ćurić**, a urednik je **Tomislav Žigmanov**. Nakon Removog trostruko objavljenog Zbornika A.G.M. *Matrica moderniteta*, (dva izdanja u Hrvatskoj: 2014., 2016. te 2014. u svesku 7 *Poznanskie Studie Slawistyczne* iz Poznania, koji su uredili **Krystyna Pieniazek Marković** i **Goran Rem**), niz ove Knjižnice je nastavljen knjigama: *Antun Gustav Matoš: Malo pa ništa* (2018.), priredio dr. **Ivan Trojan**, *Sonetist Antun Gustav Matoš* (2019.), priredila dr. **Vlasta Markasović** te *Moderato dolcissimo, pjesničke posvete Antunu Gustavu Matošu* (2020.), priredio Mirko Ćurić.

Antun Gustav Matoš se biskupom **Josipom Jurjem Strossmayerom** bavi u nizu tekstova različitih žanrova. Ova knjiga, naslovljena prema citatu iz Matoševa pisma biskupu Strossmayeru iz 1896., donosi jedino Matoševo pismo biskupu Strossmayeru, jedan **Wenzelidesov** tekst koji se bavi i odnosom Matoša i Strossmayera, te jedanaest Matoševih tekstova, kojima se pokušalo prikazati odnos Antuna Gustava Matoša prema biskupu Strossmayeru i njegovim kulturnim, vjerskim i političkim koncepcija-

6. Dani Antuna Gustava Matoša

Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski DHK-a i ZKVH priređuju 6. Dane Antuna Gustava Matoša koji se od 8. do 13. lipnja održavaju u četiri mjesta – Tovarniku, Beogradu, Plavni i Zagrebu.

U sklopu programa, danas (petak, 10. lipnja) u Zakladi Antun Gustav Matoš (Studentski trg 10) u Beogradu bit će održano predstavljanje knjige i projekcija dokumentarnog filma *Antun Gustav Matoš: Josipu Jurju I., kralju naših svih ideala*. Program počinje u 18 sati.

Dio programa održava se i u Plavni, u nedjelju, 12. lipnja, u mjesnoj crkvi sv. Jakova, gdje će u 11 sati biti slušena misa za A. G. Matoša i njegovu obitelj.

Pokrovitelj manifestacije je Ministarstvo kulture i medija Hrvatske.

ma, učincima tih koncepcija te njegovim odnosom prema biskupovoj ostavštini, budući da veći dio tekstova nastaje nakon biskupove smrti.

Knjiga sadrži i biografske bilješke o A. G. Matošu i Josipu Jurju Strossmayeru te prirediteljev pogovor. Prema poljskoj znanstvenici **Mariji Dąbrowskoj Partyka**, urednici znanstvenog zbornika *Josip Juraj Strossmayer. Chorwacja, ekumenizm, Europa* (2007.), unutar opsežnog korpusa tekstova i knjiga o Strossmayeru, Antun Gustav Matoš je jedan od rijetkih, a možda i jedini, koji je uspio nadvladati »ukletu retoričku alternativu koja postojano smješta književne kreacije biskupovog lika u dvodimenzionalni stilistički prostor panegirika i pamfleta«.

Akademik **Krešimir Nemec** uočava kako Matoš »u odnosu prema Strossmayeru, političkom protivniku (...) nije govorio jezikom mržnje kao njegovi pravaški prethodnici, već ga je osvjetljavao s više strana, često i s dubokim poštovanjem i razumijevanjem za njegove postupke«.

Akademik **Dubravko Jelčić** pak tvrdi kako Strossmayer zauzima »neveliko, ali po vrijednosti zasebno, pa i počasno mjesto... u djelu najvećeg hrvatskog književnika na prijelazu stoljeća A. G. Matoša«.

(ZKVH)

Redizajnirana i obogaćena internetska stranica ZKVH-a

U skladu s novim web standardima Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata početkom lipnja redizajnirao je i obogatio svoju internetsku stranicu koja se nalazi na adresi <https://zkvh.org.rs/>. Ova tehnološki suvremena stranica prilagođena je za korištenje na tabletima, mobitelima, prijenosnim računalima i računalima s ciljem što bolje i kvalitetnije prezentacije kulture Hrvata u Vojvodini, Srbiji.

Osim što se nudi opširni opis Zavoda, posjetitelju stranice se na početnoj stranici izdvajaju najnovije informacije iz života hrvatske zajednice u Vojvodini (Srbiji). Glavne kategorije, osim informacija o Zavodu su: *Aktualnosti*, *Izdavaštvo*, *Digitalizirana baština*, *Hrvati u Srbiji*, *Kulturna scena* i *Kulturna baština*. Sve što je bilo objavljeno na dosadašnjoj stranici nalazi se i na ovoj obnovljenoj, ali

sada dostupni i časopisi ZKVH-a u formatu za čitanje, a to znači da se mogu čitati do sada objavljeni brojevi *Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a* i časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*.

ZKVH na svojoj web stranici nudi u *Digitaliziranoj baštini* iznimno važno arhivsko gradivo koje objavom postaje dostupno čitateljima i istraživačima, a sadrži knjige, periodiku, notnu građu i Topoteku s brojnim fotografijama. Iako sadržajno bogata, stranica će se redovito ažurirati, dopunjavati i biti pravi kulturni vodič za sve posjetitelje.

Scena i baština

U rubrici *Hrvati u Srbiji* saznajemo detaljne informacije o povijesti Hrvata, o jeziku i znamenitim osobama, a nude nam se i zanimljivosti pod upitom – *Jeste li znali?*

Vrlo je važna rubrika *Kulturna scena* u kojoj se nalazi popis hrvatskih udruga sa svim podacima, popis i opis kulturnih manifestacija te *Kulturna mapa*.

Kulturna baština bi se mogla smatrati i temeljem ove stranice jer sadrži tradicijsku kulturu (narodna nošnja, kuhinja, narodni običaji i stari zanati), nematerijalnu i materijalnu baštinu (sakralni objekti, etno kuće koji su također vidljivi i na *Kulturnoj mapi*).

Stranica je obogaćena logoima rubrika koje je izradio dizajner **Darko Vuković**. Svi su sadržaji ilustrirani fotografijama, a naprav-

ljena je i integracija sa socijalnim mrežama – Facebook i Instagram, te Youtubeom.

Aktivnosti na redizajnu stranice vodio je poslovno-administrativni tajnik ZKVH-a **Josip Bako**, ujedno administrator stranice. Sve poslove oko web dizajna i programiranja nove stranice, kao i poslove migriranja podataka sa stare na novu web stranicu Zavoda djelo su subotičke firme *Manufaktura*.

Projekt obnove web stranice podržao je i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

(ZKVH)

ona sada ima i niz novih sadržaja, koji će pomoći svima koji žele upoznati Hrvate u sadašnjosti, ali i prošlosti.

Valja istaknuti kako sve kategorije nude i aktivnosti Zavoda i aktivnosti drugih subjekata u kulturi kao što su hrvatske udruge kulture.

Knjige i časopisi

Tako u kategoriji izdavaštva nalazimo veliki broj naslova ZKVH-a i drugih nakladnika, ali i popis književnih nagrada ZKVH-a, a planira se i objava naslova u fondu za- vičajne knjižnice *Biblioteka Croatica*. U ovoj su kategoriji

Darovane knjige

Majka Anuncijata – uzor sestrama iz Družbe

Zvod za kulturu vojvođanskih Hrvata objavio je nedavno knjigu *Majka Anuncijata Kopunović (1887. – 1956.) : život i spisi prve vrhovne poglavarice hrvatske Družbe sestara Naše Gospe* autora **Ivana Armande** iz Zagreba. Subotičanka, majka **Roza Anuncijata Kopunović** utemeljila je hrvatski ogranak Družbe sestara Naše Gospe 1931. u Subotici, a deset godina kasnije kuću maticu Družbe preselila je u Zagreb. U Subotici i danas postoji samostan Družbe sestara Naše Gospe, a članici ovog reda s. **Mirjam Pandžić** predstavnicu ZKVH-a darovali su primjerke knjige o s. Anuncijati, kao i primjerke Godišnjaka za znanstvena istraživanja u kojem je također pisano o toj temi. Dio tih publikacija bit će poslan i u zagrebačku središnjicu sestrinstva.

Sestra Mirjam Pandžić izrazila je veliko zadovoljstvo izlaskom ove knjige.

»Časnu Anuncijatu, odnosno Rozu, nisam upoznala jer je ona preminula 1956., a ja sam 1957. otišla u samostan. Sestre koje su je poznavale vrlo lijepo pričaju o njoj, kažu da je bila prava majka koja se brinula za sestre. Naš red potječe iz Francuske, osnovao ga je u 16. stoljeću sv. **Petar Fourier**, a utemeljiteljica Družbe, majka Alix bila je uz njega. Preko Njemačke i Mađarske red je stigao u Bačku. Sestre u Subotici isprva su bile učiteljice, brinule su se za žensku mladež. Njihova se škola nalazila u današnjoj OŠ *Jovan Jovanović Zmaj*. U samostanu u

Subotici danas nas ima četiri sestre, u godinama smo i slabo smo aktivne u župama. Nemamo mlađeg naraštaja, nemamo zvanja«, kaže s. Pandžić.

Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** istaknuo je važnost memoriranja i predstavljanja sadržaja vezanih za hrvatsku duhovnu baštinu te najavio promociju knjige o majci Anuncijati za jesen u Subotici i Zagrebu.

»Knjiga pokazuje da su prinosi bačkih Hrvata Katoličkoj crkvi u Hrvata bili snažni. Osim Družbe sestara Naše Gospe, karmelićani iz Sombora su u Remetama kraj Zagreba osnovali samostan«, kaže Žigmanov.

D. B. P.

27. Dani hrvatskoga pučkoga teatra

Nazorovci na festivalu u Hercegovcu

Na ovogodišnjim, 27. Danima hrvatskoga pučkoga teatra u Hercegovcu, sudjelovala je i dramska skupina HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora s komedijom *Oporuka* u režiji **Lee Jevtić**. Kako kažu, u Hercegovcu su pobrali mnogobrojne pohvale, ali i pozive za gostovanja. Sudjelovali su i u kazališnoj radionici u sklopu festivala gdje su razmijenjena iskustva s drugim dramskim skupinama. Osim Somboraca, festival je ove godine ugostio i predstave Hrvatskog amaterskog kazališta Travnik, Amaterskog kazališta Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Crne Gore te Gradskog kazališta mladih iz Viteza.

Organizator manifestacije je Hrvatska čitaonica Hercegovac, a suorganizator Hrvatska matica iseljenika. Na festivalu tradicionalno sudjeluju i dramske skupine hrvatskih udruga iz Vojvodine.

H. R.

Godišnja skupština HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice

Uspješna prošla godina

Godišnja skupština HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice održana je u utorak, 7. lipnja. Na skupštini su usvojena izvješća o radu i financijskom poslovanju kao i izvješće Nadzornog odbora za prošlu godinu te plan rada i proračuna za aktualnu 2022. godinu.

Predsjednik udruge **Lazar Cvijin** je u svom izvješću proteklu godinu ocijenio uspješnom, unatoč još tada dijelom važećim protuepidemijskim mjerama. Udruga je bila uspješna na natječajima, renoviran je dio podruma i pretvoren u Klub te je proširen prostor za čuvanje nošnje. Među ostalim, utemeljena je i jedna nova manifestacija – amaterski festival drame DRIM fest, a Godišnji koncert folklorša podigao je razinu te manifestacije te je ukupno imao oko 700 gledatelja. Pokrenuta je nova inter-

netska stranica HKC-a kao i promocija njihovih aktivnosti na društvenim mrežama (o čemu je govorio predsjednik Izvršnog odbora **Marin Piuković**), što je utjecalo na veću vidljivost udruge u javnom prostoru. Podnijeta su i izvješća o radu odjela (Folklorni, Dramski, Likovni, Odjel za istraživanje i izučavanje tradicijske baštine, Književno-teatarski kružok).

Godina 2022. započela je u »normalnim« uvjetima; nakon stanke održano je *Veliko prelo, Prelo sićanja* okupilo je ljubitelje tradicijske baštine, priređen je program za *Noć muzeja*, a u planu je održavanje i svih drugih manifestacija udruge (Godišnje izložbe Likovnog odjela, Međunarodne likovne kolonije *Bunarić, Dužijance malenih*, Festivala tradicijskog pjevanja, DRIM festa, Godišnjeg koncerta). U planu su i gostovanja folklorša i drugih sekcija.

Glede financija, u 2021. godini s prihodovne strane ostvareno je 7,3 milijuna dinara, a rashodi su bili nešto više od 7 milijuna dinara. U 2022. planira se povećanje sredstava za 10 posto (oko 8,5 milijuna dinara), a istaknuto je kako je HKC ostvario 90.000 kuna na programu prekogranične suradnje Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU Republike Hrvatske. Ta će sredstva biti namijenjena za nabavu opreme (stolice, stolovi, termoboksovi) za organiziranje *Velikog prela* kao manifestacije koja okuplja veliki broj posjetitelja.

Odluke na skupštini usvojene su jednoglasno i bez rasprave.

D. B. P.

Ansambl *Ravnica* objavio album za *Croatia Records*

»Zapjevaj ravnico moja«

Ansambl *Ravnica* iz Subotice objavio je svoj prvi studijski album *Zapjevaj ravnico moja* za *Croatia Records* iz Zagreba. Na albumu se nalazi 16 autorskih skladbi koje potpisuje šef orkestra te ujedno i aranžer svih skladbi **Nikola Jaramazović**. Neke od pjesama ranije su već izvođene na festivalima, poput *Festivala bunjevači pisama* u Subotici, a neke su nove. Za potrebe albuma rađena je produkcija pjesama u studiju **Viktora Keslera** u Subotici.

»Prošle smo godine obilježili 30 godina postojanja. Mi smo i ranije snimali pjesme, to nisu bili albumi za službenog izdavača. Čast nam je da je tako ugledna diskografska kuća prepoznala naš rad i kruna toga je ovaj album. Planiramo promociju i u Hrvatskoj i u Srbiji«, kaže Jaramazović.

Album je moguće kupiti online na webshopu *Croatia Records* ili poručiti kod članova ansambla, a dostupan je i na platformi Deezer.

D. B. P.

Zajedno oko Isusova stola

Susret ministranata Subotičke biskupije, koji je održan 4. lipnja u Monoštoru, okupio je oko 200 ministranata iz 12 župa hrvatskog govornog područja ove biskupije.

Kao i ranijih godina, susret je započeo ulaznom procesijom i svečanim euharistijskim slavljem koje je predvodio mladomisnik župni vikar u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske i jedan od organizatora ovogodišnjeg susreta vlč. **Damjan Pašić** u zajedništvu sa svećenicima ove biskupije.

Toga dana ministranti, prvi poslužitelji kod oltara, provode dan skupa i okupljaju se na njima najdraže aktivnosti. Ove godine promijenili su i lokaciju, te je susret održan u župi sv. Petra i Pavla u Monoštoru, a župnik domaćin je ove godine bio vlč. **Dražan Dulić**.

Nakon euharistijskog slavlja, gdje su se ministranti pokazali u praktičnom dijelu, slijedio je i teorijski dio, odnosno natjecanje u ministrantskom kvizu. Uspoređivali su svoje znanje o posluživanju oltara i o liturgiji. U samu završnicu kviza ušlo je pet predstavnika župa, a treće mjesto zauzeo je **Karlo Kujundžić** iz župe Uskrsnuća Isusova u Subotici, drugo mjesto osvojio je **Andrija Ivanković** iz župe Marija Majka Crkve iz Subotice, a prvo mjesto je ostalo kod domaćina – osvojio ga je **Marko Brdar** iz spomenute župe u Monoštoru. Slijedio je zajednički ručak, a potom novo natjecanje, ali ovoga puta u nogometu. Osim posluživanja oko oltara, ministranti su pokazali i svoje umijeće u nogometu, te su tako i ovdje proglašeni najbolji. Ekipe su bile podijeljene u dvije uzrasne skupine, te je tako u starijem uzrastu pobjednička ekipa iz župe Uskrsnuća Isusova, dok je u mlađem uzrastu katedrala – župa sv. Terezije Avilske odnijela prvo mjesto. Kako bi sve bilo regularno u nogometu brinuli su suci vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov** i **Damir Šimunov**.

Iz župe domaćina, trinaestogodišnji **Oliver** kaže da ministrira nešto više od godinu dana:

»Do sada sam sudjelovao na dva ministrantska susreta i ovaj dan sam proveo odlično. Najviše mi se svidio turnir u nogometu između župa i volio bih da ovakvih susreta bude više«.

Slično mišljenje ima i četrnaestogodišnji **Dražan** iz župe sv. Marka Evanđelista iz Žednika, koji ministrira već šest godina i na susretu ministranata je već bio četiri puta:

»Bio je ovo odličan susret, uz puno druženja koje me osobito dojmilo, a ponosni smo i što je naš župnik vlč. **Franjo Ivanković** kuhao grah za sve sudionike susreta. Ovakvi događaji me potiču da nastavim biti poslužitelj kod oltara i stoga bih želio dolaziti na što više ovakvih susreta«.

Na kraju samoga dana, koji je bio ispunjen druženjem, svi su radosni otišli kućama, potaknuti da nastave revnije izvršavati svoju službu posluživanja Kristovog oltara.

I. H.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Trojedini Bog

Crkva u nedjelju poslije Duhova slavi Presveto Trojstvo, jednog Boga u tri osobe. To je najveća istina i najveći misterij naše vjere.

Nedokučiva tajna

Jedan je Bog, a tri su božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. A ljubav je slika njihovih međusobnih odnosa. Zato kažemo da je Bog ljubav. Teolozi su stoljećima pokušavali razumjeti i objasniti kako je to moguće, ali zaključak svake njihove studije bio je da je to tajna. Bog nam se objavljuje postupno i u onoj mjeri koliko je potrebno za naše spasenje. Normalno je da ljudi ne mogu do kraja razumjeti Boga, jer nas on beskrajno nadilazi. Naš razum shvaća samo ono što osjetilima može spoznati, samo ono što je iskustveno provjerljivo. A Bog je izvan našega svijeta, njegov tvorac. Čovjek je uvijek osjećao da postoji nešto izvan svijeta, što ga nadvisuje. Onaj dio čovjeka koji ga izdvaja od ostalih stvorenja, njegova duša, koja je upućena na Boga, oduvijek je za njim tragala. Ali zbog ograničenosti tijelom nije mogla sama do njega doći, zato se Bog čovjeku u povijesti postupno objavljivao. A kad razum dotakne svoje granice, nastupa vjera. Kada je Bog u pitanju, vjera je ključna, jer bez vjere čovjek sam po sebi mnoge istine o Bogu samo svojim razumom ne može prihvatiti.

Postupna objava

Tako vjerom prihvaćamo istinu da je jedan Bog, a tri božanske osobe. Otac se objavljivao u početku kao Stvoritelj, onaj koji je sebi izabrao narod, vodio ga i čuvao, s njim sklopio Savez. To je onaj kojega Izraelci zovu Svesilni, Gospodin nad vojskama... U početku je bilo dovoljno da čovjek shvati da je Bog samo jedan i da on svime upravlja i sve od njega ovisi.

Kada se ispunilo vrijeme, Bog čini novi korak u svojoj objavi, te se rađa Sin u ljudskome tijelu. Sin je naš Spasitelj. On nam objavljuje bezgraničnu ljubav Očevu prema svojim stvorenjima i Božju želju da se svaki čovjek spasi. Zato nudi spasenje u osobi Isusa Krista, utjelovljenog Sina. Zato što zna da je čovjek biće iskustva, biće koje teško prihvaća ono što izmiče njegovu razumu, Bog šalje Sina u liku čovjeka, a spasenje se događa kroz sinovljevu muku i smrt, nakon koje dolazi uskrsnuće. Tako čovjek ipak vjeru može poduprijeti nekim razumu prihvatljivim činjenicama, te prihvatiti Sina kao svoga Spasitelja i Otkupitelja.

Nakon što se Sin vratio k Ocu, dolazi nam Duh Sveti, kojega Isus naziva i Branitelj. To je posljednji korak Božje samoobjave. Duh je onaj koji nadahnjuje vjernike da žive prema Božjim zapovijedima. On dolazi da učenicima pomogne ispuniti Isusov nalog širenja Radosne vijesti. I ostaje da pomogne nama da budemo Kristovi svjedoci u svijetu, da budemo vjernici, autentični kršćani. On pomaže da naša vjera nastavi tamo gdje razum zastane. On pomaže prihvatiti Božju objavu i razumom i vjerom.

Svetkovina Presvetoga Trojstva, osim što nas podsjeća na najveću istinu kršćanske vjere, podsjeća nas na veličinu Božje ljubavi prema čovjeku, svome stvorenju. Bog želi čovjeka u svojoj blizini, nudi mu pomoć za zemaljskoga života i spasenje u vječnosti. Objavljuje se postupno, da ne zbuni čovjeka, koji je sputan u spoznaji nadnaravnoga svojim ograničenjima. Ova svetkovina u dvadeset i prvom stoljeću ima posebnu težinu, jer čovjek se sve više utječe svome razumu, a vjeru odbacuje, jer je ona često suprotna razumskome. Trojedini Bog poziva današnjeg čovjeka da vjeri vrati povlašteno mjesto, jer nas jedino ona može njemu približiti.

Ivan Ivković Ivandekić, »deran s bili salaša sa severa Bačke«

Moj život je performans, a ne koreografija

»Ideju da moj rad nazovem klapim (sanjam) dobio sam kad sam klapio jednu divojku s Čikerije – moju Piškotu. Kad sam se probudio, vidio sam da nje pored mene nema. To mi je dalo ideju da moje fotografiranje nazovem klapim, jer ja slikam ono čega danas više nema«

Na gotovo svim tradicijskim manifestacijama i događajima ovdašnjih Hrvata, osim profesionalnih te fotografa brojnih medijskih kuća, vidjet ćete i jednog »derana« koji također sve važne momente, ljude, detalje čuva od zaborava svojim fotoaparatom. To čini prije svega iz ljubavi i sa željom očuvanja običaja i tradicije Bunjevaca i Šokaca – njihove nošnje, narodnih igara, bunjevačkog govora te salaša koji nestaju. Mnogima je dovoljno reći »Klapim« da bi znali o kome je riječ, a da bi bilo potpuno i precizno, dodat ćemo – **Ivan Ivković Ivandekić**.

Fotografije, filmovi, tekstovi, performansi

Čuvanje običaja i tradicije usađeno je u Ivana od malih nogu pa se tako fotografiranjem bavio već sa 7-8 godina. Međutim, kad je vidio kako mnogo toga nestaje, prije oko 20 godina počeo je sa svojim »klapljenjem«.

»Često sam se vozeo biciglom po Tavankutu (moj dida je imo vinograd u Gornjem) i vidio dosta salaša koji su bili skoro srušeni. To mi je dalo ideju da i fotografiram, kako bi i sačuvalo od zaborava. Kad slikam srušene salaše, do-

življam i ko skulpture, jel se u procesu njegovog raspada-nja stvaraju nove skulpture, sve dok se skroz ne sruše. Posli tog, budući da nošnju danas više ne možmo vidit u svakodnevnom životu, počeo sam slikat divojke u nošnji. Živimo u 21. viku, al pokadgod triba obući nošnju, a da to nije samo za *Dužijancu* jel *Veliko prelo*. Počeo sam s mladima praviti fotografije koje su podsicale na kadgodašnji život, na ono čega više nema. Npr. cura ispod križa moli Boga – tog danas više nema, potom na Čikeriji momak i divojka se udvaraju. Imam jednu interesantnu fotografiju, mislim da je nastala u Mirgešu: osto je jedan zid od salaša i tamo sam dovo jednog momka i jednu curu obučene u bunjevačku nošnju. Na salašu koji nestaje, dvoje mladi se udvaraju, što znači ljubav, budućnost, život ide dalje, samo na jedan drukčiji način«, kaže Ivan Ivković Ivandekić.

Njegov stvaralački dijapazon je širok, pa se tako uz fotografiranje počeo baviti i snimanjem kratkih dokumentarnih filmova, objavljivanjem tekstova na FB-u te izvođenjem performansa.

»Filmovi su isto na temu tradicije i spoj su prošlosti i sadašnjosti. Recimo, u jednom su likovi u bunjevačkoj nošnji na Čikeriji, a u pozadini se čuje jazz. S tim želim

kakogod današnju generaciju privući da se zainteresira, a jedan od načina je savremenija muzika. Kad se pojavio Facebook, počeo sam sve to postavljati tamo, a krenio sam i s pisanjem šaljivi događaja – o ljubavi između mene i Luce, a sad između mene i Kate, di je akcent na čuvanju našeg dijalekta. Na kraju sam počeo s performansima koje također postavljam na FB. Ima jedan di na Hrvatskom Majuru igram *Gajdaško kolo* ispid srušenog salaša, što je u stvari jedno sićanje na prošlo vrijeme. Na to me je potaknulo to što se kod Bunjevaca, kad se prate svatovi, naručivaje pisme. Tako je jedared moj bačo umisto pisme naručio *Gajdaško kolo* i to je bio je-

dan performans, to nije bila koreografija. Onda sam ja, posli 30 godina, isto napravio taki performans. Inače, kad i pravim, uvijek kažem da život nije koreografija, život je performans. U koreografiji se zna – ide se dva koraka udesno, tri ulivo, naprid, natrag. Al u životu to ne ide tako, život je performans – danas je vako, sutra nako, desit će se što god što si očekivo jel nisi očekivo. Taki je i moj život i ja ne igram koreografiju već kako me srce ponese i kako se u tom trenutku osiće«, pojašnjava »Klapim«, dodajući kako mu je želja, što se narodnih igara tiče, napraviti performans pod nazivom »Da nije ljubavi, ne bi cviče mirisalo«, koji bi posvetio njemu dragim ljudima kojih više nema i vremenu kojeg više nema.

Ivan je na FB-u također tijekom šest godina pisao kratke tekstove na ikavici, za koje su, kako kaže, mnogi mislili da su istiniti jer su bili toliko vjerodostojni. Te je tekstove objavio u knjizi *Moja Luca*, a izdao je i fotomonografiju *Klapim*.

Važnost ostvarenog klapljenja

Osim na ovdašnjim, Ivan se redovito pojavljuje i na tradicijskim manifestacijama u Hrvatskoj i Mađarskoj.

»Kad pratim zbivanja tu kod nas, to prezentiram svitu, ali mene interesira i hrvatska tradicija. Zato odem i priko na te manifestacije. Odem na *Đakovačke vezove*, *Vinko-*

vačke jeseni, pa u Mađarsku di ima Bunjevaca – bio sam na *Velikom prelu* u Baji, nedavno sam bio u Kačmaru na *Bunjevačkom danu*, bio sam na prelu u Aljmašu, što sam snimio i bilo je 12 iljada prigleda na FB-u. Mnogi nisu znali di je Aljmaš, nisu čuli za njega, i sad kad su to vidili, oće sledeće godine da odu tamo jel vide da je dobra zabava. To sam prezentiro, a ostaće sačuvano i na fotografijama, zbog čega vidim da to vridi radit, jel ni ti kulturni događanja, a ni nas jedared neće bit. Isto tako idem i di su Šokci«, kaže on pojašnjavajući dalje kako je postao »Klapim«, odnosno kako je počeo »klapiti«:

»Ideju da moj rad nazovem klapim (sanjam) dobio sam kad sam klapio jednu divojku s Čikerije – moju Piškotu. Kad sam se probudio, vidio sam da nje pored mene nema. To mi je dalo ideju da moje fotografiranje nazovem klapim, jel ja slikam ono čega danas više nema. A 'klapim', to je mašta i to daje jednu slobodu stvaranja. Zato kad imam performans, igram sâm jel i s jednim čovikom možeš pokazat što god što je povezano s tradicijom«.

Osim po klapljenju, Ivan je prepoznatljiv i po svojoj garderobi.

»Na tradicijskim manifestacijama sam u čizmama, čakširama, zvečkama. To je posebno interesantno ljudima u Hrvatskoj. Na mojim košuljama piše 'klapim', ljudi na ulici to pročitaju i tako sam sačuvo tu rič, a na fotografijama nosim lipe Bunjeveke i Šokice i prezentiram mladost koja je vična lipota, lipota je vična vridnota i moždar tako kogod potaknem da makar na kakim manifestacijama obuku nošnju.«

Nakon godina i godina rada, tu su tisuće i tisuće njegovih fotografija, tisuće i tisuće pregleda njegovih video priloga. No, što s tim? Kako i gdje to sačuvati od zaborava?

»Da, imam tušta fotografija i od pokoji bi se moglo napraviti foto-album jel i metit na DVD. Samo je pitanje kome to prezentirat, kome to ponudit, kakoj instituciji? Ne znam šta bi kazo. Napravio sam 200-300 fotografija, nisam konkretno o tom razmišljao, al od ovi tu naši institucija imamo Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Institut *Ivan Antunović* – dal će jednog dana to završit tamo, ne znam, zavisi od interesovanja... Tu smo, al nećemo bit vični, i onda kad prođeš pored jednog salaša, kogod kaže – više ga nema, imaš sliku, nemam sliku, e ja imam sliku. Ljudi o tom ne razmišljaju, a ja razmišljam, al eto imamo Zavod i Institut. Kad sam imo filmsko veče u Zagrebu, o mojim filmovima je divanio **Ivo Škrabalo**. On je kazo da su ovo amaterski filmovi, znači oni koji se rade iz ljubavi. E sad, ja sam bio u Kačmaru – neću kupit cipele. U nedilju ću ić u Babinu Gredu – neću kupit pantalone. Zato što ja skromno živim i dajem na to. Obašo sam sedam prela – Baja, Aljmaš, Tavankut, Bereg, Đurđin, *Prelo sićanja*, *Veliko prelo*, za sve je što god tribalo uložiti. Al dobro, mene u svemu ovom prija svega vodi ljubav prema hrvatskoj tradiciji«, ističe on, a na pitanje tko je Ivan Ivković Ivandekić – Klapim, odgovara:

»To je jedan deran s bili salaša koji klapi i traži Piškotu. Klapiću dok budem mogao i, iako se uvijek mož napraviti više, zadovoljan sam s ovim što sam dosad napravio«.

I. Petrekanić Sić

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
**Pokrajinsko tajništvo za
obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice**
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 40 35, +381 21 487 43 30
ounz@vojvodina.gov.rs
vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs
gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-17-7/2022-01 DATUM: 30.5.2022. godine

Temeljem članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, broj: 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/19), članka 6. stavka 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 54/2018), članka 4. i članka 5. stavka 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 6/2019), Zaključka Povjerenstva za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja klasa: 137-404-87/2019-04 od 30. listopada 2019. godine, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV **za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja** **u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević«**

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, odgojiteljima u predškolskim ustanovama, nastavnicima u osnovnim i srednjim školama i pedagozima i psiholozima u ovim ustanovama u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, da se prijave za Priznanje »ĐORĐE NATOŠEVIĆ«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u 2021. godini u odgojno-obrazovnom radu.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja imaju pravne i fizičke osobe. Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodine.

Prijedlog se dostavlja u pismenoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2021. godini.

Uz prijedlog se dostavlja i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću **POTREBNU DOKUMENTACIJU**:

1. Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje »ĐORĐE NATOŠEVIĆ«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u odgojno-obrazovnom radu – preuzima se sa stranice www.puma.vojvodina.gov.rs,

2. presliku osobne iskaznice, odnosno očitane osobnu iskaznicu, za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,

3. presliku potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,

4. dokaz o postignutim rezultatima u području obrazovanja u 2021. godini,

5. profesionalni životopis i

6. preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević« traje do 31. listopada 2022. godine. Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom »Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević«, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević« dodjeljuje se 25. studenoga 2022. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice preko telefona 021/487-4035, 021/487-4330 ili putem elektroničke pošte: vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs ili gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKI TAJNIK, Zsolt Szakállas

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
**Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice**
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4604
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-17-9/2022-05   DATUM: 09. lipnja 2022.godine

Na temelju članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, broj: 37/2014, 54/2014 – dr. propis, 37/2016, 29/2017, 24/2019, 66/2020 i 38/2021) članak 6. stavak 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 54/2018), članka 4. i članka 5. stavka 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 6/2019), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u oblasti ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama sa sjedištem u Autonomne Pokrajine Vojvodine, za angažiranje i postignute rezultate u oblasti zaštite ljudskih i manjinskih prava, unapređenja tolerancije, jednakosti i ravnopravnosti – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«, koje se dodjeljuje za rezultate postignute u 2021. godini.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodine.

Prijedlog se dostavlja u pismenoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2021. godini.

Uz prijedlog se dostavlja i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu Pokrajinske nagrade i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću **POTREBNU DOKUMENTACIJU**:

1. Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u području ljudskih i manjinskih prava – preuzima se sa stranice www.puma.vojvodina.gov.rs,

2. preslika osobne iskaznice, odnosno očitana osobna iskaznica za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,

3. preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,

4. dokaz o postignutim rezultatima u području ljudskih i manjinskih prava u 2021. godini,

5. profesionalni životopis i

6. preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni Poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u oblasti ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK« **traje do 31. listopada 2022. godine.**

Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom:

»Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u oblasti ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području ljudskih i manjinskih prava – »LUDEVÍT MIČÁTEK«, dodjeljuje se 10. prosinca 2022. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice preko telefona 021/487-4604, 021/4874608 ili putem elektroničke pošte: bojan.greguric@vojvodina.gov.rs i adrian.borka@vojvodina.gov.rs.

Pokrajinski tajnik, Zsolt Szakállas

Doviđenja dragi vrtićanci

Vrtić *Marija Petković – Sunčica* dvadeseti puta ispratio je predškolce. Ove godine, 6. lipnja, 12 predškolaca otišlo je iz vrtićkog dvora sigurnosti u školu – palaču znanja. U dvorištu prepunom roditelja i

dragih ljudi priredba je održana kao nekada, u doba prije korone, i u njoj su sudjelovale sve vrtićke skupine: *Pačići* i *Cvjetići*. Uz veselu pjesmu, glumu, ples i recitiranje djece su i ovoga puta osvojila srca svih prisutnih. »Svako-ga je obuzela sjeta...«, pjevali su predškolci i prepoznali suze u očima ljudi koji ih vole. Na ovaj način oprostili su se od vrtića i odgojiteljica, a već od rujna zauzet će mjesto u školskim klupama. Uz poruku **Wolta Disneyja** »snovi mogu postati stvarnost, ukoliko imate volju slijediti ih« još jedna generacija mališana ispraćena je iz ovog vrtića.

M. P.

Izlet u Laćarku

Učenici srijemskomitrovačkih osnovnih škola koji pohađaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture bili su u subotu, 4. lipnja, na svom godišnjem izletu u Laćarku, u prostorijama župe sveta Ana, Majka Blažene Djevice Marije. Organizator izleta bio je nastavnik **Dario Španović**, koji im predaje ovaj školski predmet.

Djecu je dočekaio domaći župnik vlč. **Ivica Zrno**, koji je svima izrazio srdačnu dobrodošlicu, nakon čega je uslijedio kratki obilazak crkve, te odlazak u župne prostorije. Djeca su imala priliku, kroz igru i kreativne radionice, ponoviti dio školskog gradiva, te uz druženje i ponovni susret obnoviti poznanstva.

Budući da je veliki postotak djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku upisan i na katolički vjeronauk u školi, kao njihova pratnja došla je i njihova vjeroučiteljica **Emilija Major**.

I. Z.

Mali umjetnici u Šokačkoj kući

Šokačka kuća u Sonti bila je krajem prošlog tjedna pravi slikarski atelje. Dobro, nisu u njemu radili oni pravi slikari i nisu u njemu nastajala remek-djela umjetnosti, ali se predano radilo s kistovima i bojama. A ti koji su radili bili su učenici II. razreda kojima je učiteljica **Biljana Ribić** htjela satove u školi učiniti zanimljivijim. Doživljaj je već bio i sam dolazak do Šokačke kuće, pješice kroz selo. A tamo ih je dočekala **Ana Tudor**, koju đaci u školi već dobro znaju, jer je ona čest gost na satovima likovnog. Ovoga puta nije ona otišla u školu već je mališane dočekala u Šokačkoj kući. S bojama i slikarskim blokovima. Smislila je Ana i što bi djeca trebala crtati. Dunav, a što drugo. Tu je blizu Sonte, poznaju ga djeca, pa neće biti teško dječ-

joj mašti dočarati Dunav i njegov okoliš. Uvjerili smo se: dječja mašta puna je ideja. »Volim ići na Dunav. Nacrtat ću ptice, brodove, jedrilice, sunce. Volim crtati i naravno imam pet iz likovnog«, kaže **Matija Đanić**.

Kristina Zvonar voli najviše crtati životinje, a kako i njih ima kraj Dunava pustila je mašti na volju. »Slikarka nam je zadala temu, pa ću crtati Dunav. Sunce će imati naočale jer je danas prevruće, bit će tu i jedna djevojčica u šatoru, a uz nju je i njena maca. Još ne znam, ali možda će netko i pecati«, kaže Kristina.

Iva Brdarić odlučila se ipak za jezero, a jezera nema bez žaba i ptica, drveća.

Vrijedno su radili i drugi mali umjetnici, nestrpljivi da svoje ideje što prije stave na slikarski blok i s ponosom pokažu Ani i učiteljici. Nedostajali su oni koji, kako kaže učiteljica, nisu zavrijedili doći, pa njima ostaje da do naredne radionice isprave svoje pogreške i zavrijede biti dio ove kreativne skupine.

Z. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Leona Pašti**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: igram folklor

VOLIM: životinje

NE VOLIM: učenje

U SLOBODNO VRIJEME: šetam se

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: prodavačica u trgovini

Too Toth optika

DR. TOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesječnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadordjeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973

Hrvat, katolik iz Slavonske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojk-u iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obroč *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

**Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji
VAŽI DO 13. 6. 2022.**

- Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
- Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

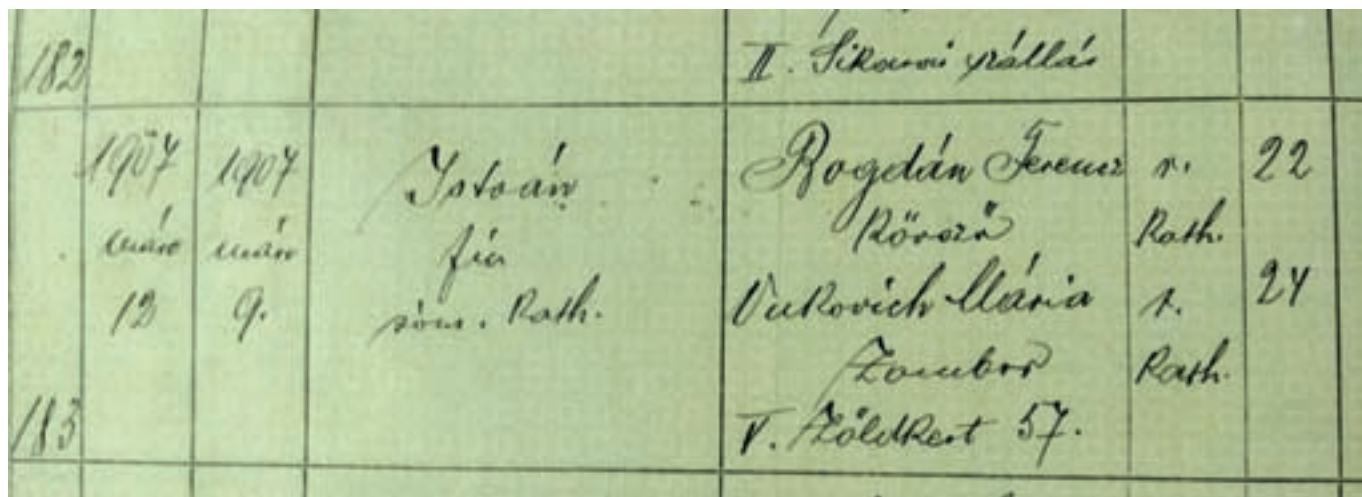

Bašić Palković, Bogdan

Bašić spada u jedno od najraširenijih prezimena bačkih Hrvata. Zastupljeno je kako u Subotici, tako i Somboru, te u okolicama ovih gradova. Bez detaljnog istraživanja teško je ustvrditi točnu vezu između nositelja ovog prezimena, koji nastanjuju različite, međusobno udaljene prostore. Neki Bašići nose pridjevak Palković, koji je nastao vjerojatno kao posljedica razgranatosti roda Bašića i sredstvo za lakšu identifikaciju srodnika.

Od Bašić Palkovića možda najpoznatija je nositeljica subotičke nagrade *Pro urbe* **Nevenka Bašić Palković**.

koje je proistekao čuveni izvođač starogradske glazbe **Zvonimir (Zvonko) Bogdan**. Njegov predak u četvrtom koljenu **Ilija Bogdan** (upisan negdje i kao **Bogdanović**) oženio je 8. XI. 1837. **Rozu Valković** (negdje i **Varga** i **Vargić**). Par je imao sina Stipana (r. 1. VIII. 1855.), koji je 7. II. 1881. oženio **Johanu**, kćerku **Ivana Beretića** i **Marcele Švrake**. Njihov sin Franjo oženio je 12. XII. 1905. **Mariju**, kćerku **Jakova Vukovića** i **Mande Hajošević**. Plod ovog braka bio je sin **Stipan** (r. 9. III. 1907.), Zvonimirov otac i jedan od vodećih figura kulturno-nacionalnog preporoda somborskih Hrvata u drugoj polovi-

182				II. Sikavci p'allai		
1907	1907	Stipan		Bogdan Jovan	r.	22
19	9.	sin. Rath.		Rövan	Rath.	
				Vukovich Liana	r.	24
				Sombor	Rath.	
183				V. Koldrest 57.		

Njezin predak u šestom koljenu **Petar** rođen je 15. I. 1766. kao sin **Bariše** i **Marte** (nije upisano prezime majke), a oženio se 22. XI. 1786. **Janjom Bundić** (negdje zapisana i **Badin**), koja mu je 23. V. 1798. rodila sina **Lazara**. Lazar se 12. XII. 1817. oženio **Katarinom**, kćerkom **Marijana Vukovića** i **Marte Bošnjacki**. Iz ovog braka potekao je sin **Filip** (r. 30. IV. 1825.), koji se oženio 13. XI. 1844. **Vitom**, kćerkom **Matije Matkovića** i **Julije Šuvić**. U ovom braku rođeno je nekoliko djece, među kojima je i **Petar** (30. VI. 1870.). Petar se 18. II. 1889. oženio **Marijom**, kćerkom **Roke Vojnića Hajduka** i **Katarine Čović**. Iz ovog braka proistekao je sin **Antun** (9. VI. 1890.), koji se 5. IX. 1910. oženio **Olivom**, kćerkom **Šimuna Babička** i **Marge Skenderović**. Par je imao nekoliko djece, među kojima sina **Ivana**, koji se oženio **Rozom Vilov**.

Bogdan

Sombor je iznjedrio nekoliko znamenitih hrvatskih prvaka i obitelji. U prvoj polovici 20. stoljeća po glasovitosti i društveno-kulturnim zaslugama izdvajala se obitelj iz

ci 1930-ih. Stipan Bogdan (1907. – 1970.) bio je kovač, što je bilo jedno od nekoliko mogućih zanimanja dostupnih somborskim Hrvatima, budući da su na svim drugim poljima bili nepoželjni pa i proganjani. Kada je 1936. osnovano hrvatsko društvo *Miroljub* i pokrenuta akcija za podizanje Hrvatskog doma, s prilogom razmjernim njegovim platežnim mogućnostima (100 dinara) u akciji je sudjelovao i Stipan. Stipan je u udruzi ostavio dubok trag svojim kulturnim i karitativnim djelovanjem (pjevački zbor *Miroljuba*, *Hrvatski radiša* itd.). Uostalom, bio je jedan od dopredsjednika HKD-a *Miroljub* i u tom svojstvu je sudjelovao na hrvatskim pjevačkim svečanostima u Osijeku 5. VI. 1938. Bio je također aranžer *groždebala* održanog u Hrvatskom domu 25. IX. 1938. I u Radnom odboru *Hrvatskog radiše* pokazivao je veliku gorljivost za rad i napredak. Njegov udio u ovoj sekciji bio je toliko značajan da su ga *Subotičke novine* (od 16. XII. 1938.) počastile epitetom »najistaknutiji somborski Hrvat-Bunjevac«. I *Hrvatski dnevnik* (glasilo HSS-a) je također odavalo Stipanu Bogdanu zasluge u uspjehu Hrvatskog radiše, nazivajući ga »istaknuti Hrvat Bunjevac«.

Okupljanje reprezentacije Hrvata iz Srbije

U ponedjeljak, 6. lipnja, u glasovitom subotičkom restoranu domaće kuhinje *Spartak* upriličena je svečana večera za nogometaše i stručno vodstvo reprezentacije Hrvata iz Srbije koji će koncem ovoga mjeseca nastupiti na *Europeadi* 2022 u Austriji, službenom europskom nogometnom prvenstvu manjinskih narodnih zajednica. Lijepoj prigodnoj svečanosti nazočili su i predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao i nekadašnji članovi reprezentativnog stručnog stožera. U želji da našem čitateljstvu približe pojasnimo o kakvom se sportskom natjecanju radi, zamolili smo glavnog koordinatora Nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije **Petra Kuntića** za izjavu:

»Zbog pandemije covida *Europeada* je dva puta odgađana. Prvobitno je trebala biti održana još 2020. godine, a sada kada su svi zdravstveni protokoli regularni konačno se može održati toliko iščekivano nogometno natjecanje europskih manjinskih narodnih zajednica koje žive na teritoriju država s domicilnim većinskim narodom. *Europeada* 2022

će biti održana u posljednjem tjednu lipnja na nekoliko nogometnih terena u selima regije Koruška pokraj Klagenfurta (Celovec, Austrija). Na nogometnom turniru sudjeluje dvadeset najboljih manjinskih reprezentacija u sustavu FUEM-a, raspoređenih u pet skupina po četiri momčadi. Prvenstvo počinje 25. lipnja i trajat će do 3. srpnja, a prema sustavu natjecanja prolazak u izlučnu fazu natjecanja izborit će pet prvoplasiranih i tri najbolje drugoplasirane reprezentacije. Ovo je naše četvrto nogometno predstavljanje u Europi, kao nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije, a kuriozitet je kako ćemo isto kao i prošli puta kada smo nastupili na *Europeadi* putovati i sudjelovati skupa s reprezentacijom Srba iz Hrvatske pod sloganom: 'Srbi i Hrvati skupa u Europi'. Želio bih istaknuti kako je ovoga puta bilo, obzirom na znatno veće troškove organizacije puta i boravka, zbilja teško prikupiti potrebna sredstva, ali smo zahvaljujući agilnosti i pomoći naših prijatelja i simpatizera uspjeli zatvoriti financijsku konstrukciju i realizirati željeni nastup. Glavni sponzor je Hrvatski nogometni savez, a prvi puta se uključio i Nogometni savez Srbije. Posebno bih se zahvalio **Milanu Martinoviću**, nogometnom menadžeru za lobiranje i **Tomislavu Žigmanovu**, predsjedniku DSHV-a i narodnom zastupniku za posredovanje u NSS-u. U Austriji, točnije okolici Klagenfurta, igrat ćemo u skupini A s momčadi Retoromana iz Švicarske (Rumantsch), manjinskom zajednicom iz Rumunjske i (Armanamea) i

domaćinima Koruškim Slovencima. Očekuje nas težak nogometni posao, budući da smo oslabljeni neigranjem nekoliko kvalitetnih nogometaša (ozljede), ali svi pozvani nogometaši iz Subotice, Tavankuta, Sombora, Lemeša i Srijema zasigurno će dati svoj maksimum u nastojanju da dostojno reprezentiraju hrvatsku manjinsku zajednicu u Srbiji».

Filip Ilovac, nogometaš

Od prvoga dana sam član Nogometne reprezentacije Hrvata u Srbiji i ovoga puta sam se odazvao pozivu za sudjelovanje iako više nisam aktivan igrač. Na ovakvim natjecanjima je najvažnije iskazati zajedništvo i drugarstvo, što nas je konačno i krasilo tijekom svih naših prijašnjih nastupa u neizmjerljivoj vjeri jednih u druge i zalaganje na

svim susretima. Borimo se u majici i grbu naše manjinske zajednice i to je važan imperativ u nastojanju postizanja najboljeg rezultata. Siguran sam da će tako biti i ovoga puta u Austriji.

Bojan Ušumović, nogometaš

Poziv u reprezentaciju Hrvata iz Srbije je velika čast i svojim sudjelovanjem želim pridonijeti što boljem rezultatu na *Europeadi*. Krasi nas veliko prijateljstvo koje prožima našu momčad, kako na terenu tako i izvan njega, a obvezuju nas i dobri rezultati postignuti na prijašnjim natjecanjima. Najvažnije je da tijekom cijeloga turnirskog natjecanja održimo upravo to naše zajedništvo i poštovnost u svakom sljedećem susretu. Nažalost, nemamo prilike češće se okupljati i trenirati, uigravati se, ali zato smo na terenu spremni igrati i boriti se do posljednjeg atoma snage, sve u najboljoj namjeri dostojnog predstavljanja hrvatskog naroda u Srbiji.

Miodrag Mijo Erceg, koordinator za Srijem

Ukazanim povjerenjem osjećam se počastvovanim, jer sam cijeloga svoga života vezan uz sport, a kao nogometni koordinator za Srijem potrudio sam se izabrati najbolje nogometaše koji igraju na našem prostoru. Opće je poznata naša situacija u sredini u kojoj živimo i nastup za Nogometnu reprezentaciju Hrvata iz Srbije predstavlja dodatni poticaj za daljnje napredovanje i moguću buduću nogometnu afirmaciju. Ovo je svakako jedna lijepa nagrada za njihov dosadašnji sportski trud.

D. P.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 23. 5. 2022. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-132/2022, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Izgradnja proizvodno-magacinskog objekta na k. p. br. 14780/15 K. O. Novi grad (46.098052°, 19.691449°), čiji je nositelj »CONTINENTAL TOBACCO« doo, Knez Mihailova br. 33, Beograd.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-132-2022.pdf.

POGLED S TRIBINA

Liga nacija

Teški poraz protiv Austrije u Osijeku (0:3) i veliki remi s Francuzima u Splitu (1:1) donio je otvaranje Hrvatske u novoj sezoni reprezentativnog natjecanja pod okriljem UEFA, nogometne Lige nacija. Šok iz glavnog grada Slavonije mogao se posve neugodno odraziti na kompletni budućni nastup izabranika **Zlatka Dalića**, kako u sljedećim susretima tako i u cijeloj sezoni još uvijek novoga nogometnoga formata, ali je upravo duel protiv strašnih Francuza pokazao karakter *vatrenih*. Tradicionalno neu-

godni protivnik i aktualni branitelj naslova prvaka svijeta i Lige nacija pokazao se kao moguća premostiva prepreka, jer su hrvatski reprezentativci tijekom cijeloga susreta na Poljudu bili posve ravnopravni takmac. Bod je velik, prije svega kao start na tablici vrlo jake skupine u kojoj je još i Danska (u prvom susretu svladala Francusku u gostima), ali i kao veliki optimistični zamajac za budućnost i vremenu koje predstoji u Ligi nacija te pripremama za nastup na Svjetskom prvenstvu u Kataru. U svakom slučaju, jedan loš dan (Osijek) bit će brzo zaboravljen sve boljim i kvalitetnijim nastupima u sljedećim susretima. Već duel protiv Danske (danas, 10. lipnja) mogao bi dati konačan odgovor.

D. P.

Narodne poslovice

- * Imam previše godina za bilo što lažno.
- * Sve poskupljuje, samo je čovjek sve jeftiniji.
- * Ne stigne te onaj tko te juri, već onaj tko te čeka.

Vicevi, šale...

- Doktore, užasno me bole leđa kad se probudim ujutro.
- Pa probudite se popodne. I da, to bi bilo 4.000 dinara.

Pitam ja mamu:

- Hoćeš plakati kad se ja budem udavala?

Kaže ona:

- Neću sine, nek' plaču oni kod kojih odlaziš.

Mudrolije

- * Osloni se samo na sebe.

Barem znaš s kim imaš posla.

- * Nekad ćeš morati patiti u životu, ne zato što si bio loš već zato što nisi znao kada i gdje prestati biti dobar.

- * Izreka »Ne boj se!« napisana je u Bibliji 365 puta. To je dnevni podsjetnik od Boga da budeš bez straha svaki dan.

Vremeplov – iz naše arhive

Hrvatski odjel u Maloj Bosni, 2010.

Iz Ivković šora

Dove

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jeto, prošle nama i Dove. Skupio se svit u crkvi, bile kraljice u lipoj nošnji s onom zdravo šarenom kapom i pantljikama koja se oduvijek hasnira baš samo za Dove, pivale kraljične pisme. Kod nas u selu se na drugim mistu ni nema di okupljat svit, sve je pozatvarano. Kad čovik oće štogod opraviti u lipo sređenom domu triba mu sto artija i obač pa zakvrcat na sto vrata jel više taj dom ne pripada seoskom svitu. Ajak! Sad su to sve konfiskovala gospoda iz varoške kuće pa raspoređivadu kako se kome proktije. Niki dan me moj pajdaš Ive iz Tavankuta malkoc načo po tim pitanju. Nisam se uvridio, bože sačuvaj, al ne mož se poredit jedan Tavankut što je velik i s puno svita s našim malim selom. Mi smo mali, a kandar se i svit niki popišmanio i stisnio nuz televiziju i kojikaka sokočala. Gledim, ni Dove nisu kugod kadgod. Prija se obalazilo cilo selo, kraljice pivale u svakoj avliji i po svim sokakima. Sad malo prid crkvom, jedan krug oko crkve i gotovo. A što sam počeo divanit da ispriopovidam do kraja da ne trune u meni. Ja opet o onim starim vrimenima. Vite vako: kadgod u tim trulim cocijalizmu u vakim mistima manjim, a i u svim mistima je bila barem jedna zadruga i oni su bili zaduženi odozgor da se staraju o selu. Kosili su parkove i jarde, starale se o sportu u selu, fodbolskom klubu, kosili igrališta, pa ondak kad dođe zima razgurivali snig po selu i šorovima, za to su dobivali naftu, benzin i sadnice za drvorede, učestvovali su na mobi i mištani, pa ondak omladinci... Kako bilo da bilo, al se radilo. A nestankom ti zadruga se pristalo, zimi su nam, jeto, sokaki puni sniga, limuzine se kvrcaju jednu odrugu na poledici, svit cuje jel je to trošak ponovo zafarbat jal štogod prominit. Doduše, par puta su nudili i po kojeg čovika na te javne radove al i tamo triba imat sto prijava na biro, pa debelu vezu jal bit u kakvoj partiji koja o tim odlučiva, a to ni nije kaki stalan poso već samo koji misec priko lita pa svit ni ne tiska da se tog lati. A da pravo divanim, nema ni ko. Mladi imaje poso po tim velikim firmama u Crvenim selu jal u varoši, a koji ni nemaju odu u drugu državu i selo nam i nako malo skoro ostalo pusto, osim nas baba i dida. Sad su velike gazde priuzele zemlju od ti zadruga što sam pripovido, al oni se dogovore med sobom ko će koju da bi na licitaciji platli manju arendu. Lipo rade, hasniraju je i meću pod postelju hasnu, a za selo i baš briga. No, valjdar smo štogod zdravo zgrišili kad nam Bog tako odredio da bude. Najgore je nama polak paorima: imamo zemlje za ne priživit, a nemamo ni posla ni penzije. Triba izdukrat, borme, misec s frtalj minimalca, ovog obavezno s kojim se naša vlast i glavni čovik toliko fali, a dovati samo digod za polak režije ako je veća familija. Nemojte me ni slučajno krivo svatit, nije meni krivo što drugi ima, al zašto se dađe da kogod ko je pošteno radio tridest i kusur lita i brez krivnje dvared kečen mora patit? Ne znam, očigledno da me nije Bog lupio o put za ovaj kapitalizam i gotovo. Ajd, zbogom.

Rič po rič

Triba študirat unaprid

Piše: Željko Šeremešić

Od kako j' došlo lipše vrime i baka Janja – Štukina, baka Manda – Sovicina, baka Tonka – Oblakova i baka Marica – Striljina, a ja s njima njima bome sve češće na klupčice razglablamo od svega i svačega. Kadgod, dok sam bio s one strane tarabe i u potaje slušo šta one divanu možda i nisam potrefio svaki divan, al sade ko da ni jedan ne promašim. No, moram kazat da mi par put promašilo no potlli mi bilo žo što nisam bio. I tako mi i danaske posidali, baka Janja donela lipi trišanja. Kaže, triba jist dok čvorci ne pojidu. Ko uvik, baka Janja otvara divan. Kaže da se pojavila jedna briga koja i ne bi tribala bit briga, a da ćemo mi zajednički odlučit šta ćemo radit. Mislim se, kaka briga, pa prošli sveci, krizme i krštenja, poslidnji misec dana ni niko umro, a koliko sam čo velečasni najavio par vinčanja. A i na naj rat smo se već ko navikli. Počinje baka Janja: »Eto, žene drage i naš pripametni i lipi Marine, strina Evča. 'Rodina' bila niki dan kod mene pa kaže da bi došla kad može kod nas na klupčicu divanit se s nama, a ja eto bez vas ništa nisam tila kazat«. Eto, kaže. misli kako stoji u Podole, jest da j' mal dalje, na kraj, al se nema s kim divanit pa da bi joj bilo odviše drago da ju primimo. Kaže jest da j' slaba na noga, al bi ju čerke donašale na divan kad god možu. Baka Manda, to već vidim, uvik se prva javi kazat. Prvo sam se mislio da j' to slučajno tako, kad sade vidim da j' to uvik tako. Kaže baka Manda da ona nema ništa protiv, da njoj već kod kuće malo šta kažu, a i do bilo kakog sokočala ne može doć, jer se i ne razumi u te mirakule. Zna od prija strina Evču, a i čula je da zna pametno kazat mada j' dosta mlađa od nji. I baka Tonka se isto požalila da s njom u kuće niko priviše ne divani nit ju ko pita za bilo šta. No, kaže da bi nam pasalo da strina Evča dođe, makar j' mlađa dosta jer njezina dica radu na važnim mistima. Jedna kćer Anica sprima u škole. druga Marija sprima u abulante a treća Kata sprima kod vlasti u mistu. »Jest da su priko vlasti došle do ti poslova, no na to ne možemo uticat al je tako najlakše čut oma šta j novo u selu. A i u vlasti uvik triba ima kogagot. Ako bolje pogledemo na ta mista, skoro svi u selu moru otić, i ako se šta desi mi ćemo priko strina Evče prvi saznat šta j' novo«, sva važna će baka Tonka. »Ju-ju-ju... pa ti si odviše pametna, tvoja glava radi ko sat pa i bolje. Ja se tog nikad ne b' sitila«, baka Marica će. Na to će baka Janja: »Dite moje, ti si odviše pametan i odviše dobro študiraš, de ti kaži šta misliš«. Malo su mi uvatile pa baš nisam oma kazoo, no spalo mi na pamet pa im divanim da u svačem triba študirat unaprid pa i vamo, kako ćemo na vrime znat šta se u selu dešava, divani. Sva sritna baka janja vikne: »Eto, tako triba študirat, pa još unaprid«. Ope mi zagrlj, poljubi u čelo, pa mi prid svima naručim da oma, friško, dođem kod nji i nabere jagoda koliko mi srce poželji. Mislim se u sebe kako j' lipo kad študiraš unaprid. Potli svega baka Janja će onako naglas: »Eto, kad znamo tako lipo unaprid študirat složile smo se da ubuduće na divan zovemo i strina Evču. Ne košta, a u vlast se ne triba upisat, pa šta nam dragi Bog da, a sve prošudirano unaprid«.

U NEKOLIKO SLIKA

Ulična izložba Ane Tudor u Sonti

ISTORIJSKI ARHIV SUBOTICA POVIJESNI ARHIV SUBOTICA TÖRTÉNELMI LEVÉLTÁR SZABADKA
24000 Subotica, Trg slobode 1/III 24000 Subotica, Trg slobode 1/III 24000 Szabadka, Szabadság Tér 1/III

e-mail: info@marhiv.co.rs / fax: – Direktor: 024/524-033 – Služba za arhivske građe van Arhiva: 024/551-171
tweb: www.marhiv.co.rs

**Na temelju Odluke o popunjavanju radnih
mjestâ del. br. 01-126/2022 od 31. 5. 2022.
godine, ravnatelj donosi:**

ODLUKU

***o raspisivanju javnog natječaja radi po-
punjavanja 2 radna mjesta u Povijesnom
arhivu Subotica na neodređeno vrijeme.***

Podaci o ustanovi: Ustanova, Istorijiski arhiv Subotica – Szabadkai Történelmi Levéltár – Povijesni arhiv Subotica, Subotica, Trg slobode 1/III., Matični broj: 08 00 92 79, PIB:100849819, djelatnost ustanove: 91.01 – Djelatnost knjižnica i arhiv.

Radno mjesto:

Samostalni finansijsko-računovodstveni suradnik – broj izvršitelja 1;

Pored općih Zakonom predviđenih uvjeta kandidat mora ispunjavati i sljedeće uvjete predviđene člankom 20. Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta:

1. Da ima visoko obrazovanje:
  - na osnovnom studiju u opsegu od 180 ESPB bodova, prema propisu koji uređuje visoko obrazovanje počevši od 10. rujna 2005. godine;
  - na studiju u trajanju do tri godine ekonomskog fakulteta, prema propisu koji je uređivao visoko obrazovanje do 10. rujna 2005. godine;
- iznimno:
  - srednje obrazovanje i radno iskustvo na tim poslovima stečeno do dana stupanja na snagu Uredbe o Katalogu radnih mjesta.
2. Znanje rada na računalu, uključujući znanje rada u programima za grafičku obradu;
3. Najmanje 3 godine radnog iskustva, poznavanje i iskustvo u procesu digitalizacije;
4. Da protiv kandidata nije pokrenut kazneni postupak, odnosno da nije pravomoćnom sudskom odlukom osuđivan za kazneno djelo;

Dokazi koji se prilažu uz prijavu na natječaj:

1. kratki životopis s podacima o dosadašnjem radnom iskustvu

2. preslik uvjerenja o državljanstvu
3. ovjereni preslik diplome ili uvjerenje o stručnoj spremi
4. dokaz o radnom iskustvu (preslik radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca)
5. uvjerenje da nije osuđivan (izdano od strane MUP-a Republike Srbije – PU prema prebivalištu kandidata) i da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (izdan od strane mjesno nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata)

Rok za podnošenje prijave: Natječaj je otvoren 10 dana od dana objave.

Javni natječaj se objavljuje: na oglasnoj ploči Nacionalne službe za zapošljavanje (podružnica u Subotici) i putem Nacionalne službe za zapošljavanje u listu *Poslovi*, u tjedniku *Subotičke novine*, na internetskoj stranici novina *Hét Nap*, u tjedniku *Hrvatska riječ*, na internetskoj stranici *Bunjevačkih novina* i internetskoj stranici Povijesnog arhiva Subotica.

Adresa na koju se podnose prijave na natječaj je: »Povijesni arhiv Subotica. 24000 Subotica, Trg slobode 1/III. s naznakom: 'Prijava na natječaj za izvršitelja Samostalni finansijsko-računovodstveni suradnik – NE OTVARATI'«.

Osobe zadužene za davanje obavijesti o natječaju: Sanela Pletikosić tel. 024/626-867 i ravnatelj Stevan Mačković 024/524-033.

NAPOMENE:

1. Prijave uz koje nisu priloženi svi traženi dokazi u izvorniku ili presliku ovjerenom kod nadležnog tijela, nepravodobne, nedopuštene, nerazumljive ili nepotpune prijave i prijave uz koje nisu priloženi svi potrebni dokazi, natječajna komisija odbacuje rješenjem protiv koga se može izjaviti prigovor ravnatelju Arhiva u roku od pet dana od dana dostave rješenja.

Arhivist – broj izvršitelja: 1

Pored općih Zakonom predviđenih uvjeta kandidat mora ispunjavati i sljedeće uvjete predviđene člankom 20. Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta:

1. Da ima visoko obrazovanje:
  - na studiju drugog stupnja (master akademske, master strukovne, specijalističke akademske) prema propisu koji

uređuje visoko obrazovanje, počevši od 7. listopada 2017. godine;

– na studiju drugog stupnja (master akademski, master strukovni, specijalistički akademski, specijalistički strukovni) prema propisu koji uređuje visoko obrazovanje, počevši od 10. rujna 2005. godine do 7. listopada 2017. godine;

– na osnovnom studiju u trajanju od najmanje četiri godine, prema propisu koji je uređivao visoko obrazovanje do 10. rujna 2005. godine;

iznimno:

– na studiju u opsegu od najmanje 240 ESPB bodova prema propisu koji uređuje visoko obrazovanje počevši od 10. rujna 2005. godine i radno iskustvo na tim poslovima stečeno do dana stupanja na snagu ove uredbe.

2. Položeni stručni arhivski ispit.

3. Znanje rada na računalu i znanje stranog jezika;

4. Najmanje 1 godina radnog iskustva, poznavanje i znanje jezika sredine;

5. Da protiv kandidata nije pokrenut kazneni postupak, odnosno da nije pravomoćnom sudskom odlukom osuđivan za kazneno djelo;

6. uvjerenje da nije osuđivan (izdano od strane MUP-a Republike Srbije – PU prema prebivalištu kandidata), te uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (izdano od strane mjesno nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata)

Dokazi koji se prilažu uz prijavu na natječaj:

1. kratki životopis s podacima o dosadašnjem radnom iskustvu

2. preslik uvjerenja o državljanstvu

3. ovjereni preslik diplome ili uvjerenja o stručnoj spremi

4. izvornik ili ovjereni preslik o položenom stručnom ispitu

5. dokaz o radnom iskustvu (preslik radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca)

6. uvjerenje da nije osuđivan (izdano od strane MUP-a Republike Srbije – PU prema prebivalištu kandidata) i uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (iz-

dano od strane mjesno nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata)

7. Uvjerenje o položenom stručnom arhivskom ispitu

Rok za podnošenje prijave: Natječaj je otvoren 10 dana od dana objave.

Javni natječaj se objavljuje: na oglasnoj ploči Nacionalne službe za zapošljavanje (podružnica u Subotici) i putem Nacionalne službe za zapošljavanje u listu *Poslovi*, u tjedniku *Subotičke novine*, na internetskoj stranici novina *Hét Nap*, u tjedniku *Hrvatska riječ*, na internetskoj stranici *Bunjevačkih novina* i internetskoj stranici Povijesnog arhiva Subotica.

Adresa na koju se podnose prijave na javni natječaj je: Upravni odbor Povijesnog arhiva Subotica, 24000 Subotica, Trg slobode 1/III. s naznakom: »Prijava na natječaj za izvršitelja Arhivist Povijesnog arhiva Subotica – NE OTVA-RATI«.

Osobe zadužene za davanje obavijesti o javnom natječaju: Sanela Pletikosić tel. 024/626-867 i ravnatelj Stevan Mačković 024/524-033.

NAPOMENE:

1. Prijave uz koje nisu priloženi svi traženi dokazi u izvorniku ili presliku ovjerenom kod nadležnog tijela, nepravodobne, nedopuštene, nerazumljive ili nepotpune prijave i prijave uz koje nisu priloženi svi potrebni dokazi, natječajna komisija odbacuje rješenjem protiv koga se može izjaviti prigovor ravnatelju Arhiva u roku od pet dana od dana dostave rješenja.

Dana, 31. svibnja 2022. ravnatelj:

Stevan Mačković

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nator* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Lijepa naša priroda

Veslanje ispod gnijezda bjelorepana

Preplavi me nevjerojatan osjećaj kad imam ideju za avanturu. Ne znam s čime bih to usporedila. Kao da se u tu ideju spoje svi moji trikovi i svi moji interesi i potrebe.

Prošlog vikenda imala sam prvi slobodan dan za prethodni mjesec, a vjerojatno i za sljedeći. Odbila sam svaki dogovor u želji da se odmorim, prije svega tijelo, a onda i rastrgani i preopterećeni um. No, kako to biva, kad se subota približila, htjela sam isprobati SUP dasku koju sam dobila i konačno odveslati dionicu od Monoštora do kanala u Somboru. Nakon par poziva i konzultacija dobila sam savjet da je prevruće i da nije vrijeme za takvu avanturu. To je samo pojačalo moju želju i izazov i ubrzo sam sve dogovorila. I nisam pogriješila.

Naša Amazonija

Mi stvarno živimo u Amazoniji. Veslajući, pomislih da mi je netko zavezao oči i vozao me satima helikopterom, pa spustio na to mjesto u kanalu, ja ne bih znala tko su stanovnici tih voda i po izgledu okoline me ne bi iznenadilo da iz vode izađe neki krokodil ili neka velika i ozbiljna zmija. Okolica buja, zelenila na sve strane, a nigdje kuće, nigdje mola. Mislim da ću taj dio prirode pamtiti zauvijek i zahvalna sam čovjeku koji ga nikada nije uspio nastaniti. A onda, kao da sami krajolici nisu dovoljni, preletjela nas je golem ptica. Čim sam ispustila famozni waaaau, naš je krilati prijatelj pokazao svoj bijeli rep. Ni manje ni više, nego je orao bjelorepan odlučio uveličati ovaj, zasigurno već veliki dan. Doista, u ovakvim trenucima toliko sam zahvalan prirodi da često naglas zahvaljujem anđelu prirode, jer sam sigurna da postoji.

Gospodari našeg neba

Ne znam koliko su ljudi svjesni veličine životinja koje žive u njihovoj okolini. Kad kažem veličina, ne mislim samo na njihovu fizičku veličinu, već na njihov značaj, njihovu rijetkost, njihov doprinos čovjeku. Posljednja informacija koja me oduševila je da je šišmiš zaštićena vrsta, a još me više iznenadila činjenica da šišmiš u jednoj noći pojede 3 do 4 tisuće komaraca. Pa vidite što je bolje, staviti kemijski raspršivač ili šišmiša u sobu. Šalim se, naravno, ali morate priznati da je to zanimljiva činjenica. E sad, ne želim pisati o šišmišu nego o velikom gospodaru bjelorepanu.

Orao bjelorepan je vrlo rijetka i ugrožena vrsta ptica. Ovaj podatak me jako uznemiruje jer, kako kažu ornitolozi, bjelorepani nemaju prirodnih neprijatelja, što znači da smo im mi ljudi jedini neprijatelji, sjećom šuma, otrovima, maltretiranjem, pa i nekim poljoprivrednim radovima. Srećom, ima onih koji su svjesni ovog problema, pa nastoje zaštititi

područja na kojima se gnijezdi ova velika ljepotica.

Rasprostranjen je od sjeverne Europe (zapadna Irska, obala Norveške) na istok i jug, preko zemalja bivšeg SSSR-a na istok sve do Kamčatke i Japana. Najveće populacije su u Norveškoj i Rusiji. Visok je 70-90 cm, ima raspon krila 200-240 cm i težinu od 3 do 5 kg, s tim da je ženka znatno veća od mužjaka. Kljun mu je izuzetno jak, kod odraslih je žut, a kod mladih crn. Prehrana orla

bjelorepana u skladu je s okolišem, pa se hrani patkama, guskama, gnjurcima, čapljama, zečevima, kornjačama, lisicama, zmijama i ribama do 8 kilograma.

Ono što je također lijepo kod ovih gospodara neba je to što biraju partnere za život. Istina, ako netko umre, dogodi se da preživjeli partner brzo pronađe novog, ali ako je sve u redu, žive zajedno do kraja života. Da su romantične duše, ovi grabežljivci otkriva i njihovo pjevanje, posebno u doba parenja kada mužjak doziva ženu.

Lijepi su, ogromni i vrijedni divljenja. Zašto neki ljudi ne uspiju osjetiti i doživjeti sklad koji priroda stvara s nama, ne znam, ali znam da sam zahvalna na svakom susretu i trenutku u prirodi gdje svi zajedno »letimo« i letimo kroz ove ljepote naše. Zato želim svima poželjeti dobrodošlicu u ovaj »svoj« dio prirode, a sigurna sam da ni moj prijatelj bjelorepan neće imati ništa protiv da ga posjetite.

Gorana Koporan

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVODANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

1000 U 20

POZIVAMO VAS

na proslavu u povodu obilježavanja tiskanja 1000. broja tjednika Hrvatsku riječ
i 20. godišnja od osnutka NHU Hrvatsku riječ

Proslava će biti održana u petak, 17. lipnja 2022. u 19 sati,
na Otvorenom sveučilištu u Subotici
(Tijelovačeva Iovana Merzida 15), u dvorani broj 213 (I. kat)